

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk m. m.; given Stockholms slott den 12 december 1930.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk; och

2) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst.

GUSTAF.

N. Gärde.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 (nr 381) om rätt till litterära och musikaliska verk.

Häri genom förordnas, dels att 2, 3, 10—12, 14—19, 24—27 och 32 §§ lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk, av vilka lagrum 12 § ändrats genom lag den 18 mars 1927 (nr 51), skola, vissa paragrafer i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse, dels ock att i nämnda lag den 30 maj 1919 skola införas fyra nya paragrafer, betecknade 17 a, 18 a, 27 a och 27 b §§ samt lydande som följer:

2 §.

Författare äge med de inskränkningar, varom stadgas i 9—12 och 14 §§, uteslutande rätt

- att genom tryck, fotografi eller på annat sätt mångfaldiga sitt verk;
- att offentligen föredraga skrift eller muntligt föredrag, utföra musikaliskt verk eller uppföra dramatiskt eller mimiskt verk;
- att medelst kinematografi offentligen framföra eller genom radio utsända sitt verk.

Till mångfaldigande hänföres jämväl att överföra ett verk på mekaniskt tal- eller musikinstrument eller på vals, platta, band eller annan till dylikt instrument hörande inrättning. Där ett sålunda överfört verk genom instrumentet återgives, anses detta såsom föredragande eller utförande av verket.

3 §.

Den enligt 2 § författare tillerkända befogenhet innebär även uteslutande rätt för honom att mångfaldiga ävensom offentligen föredraga, utföra eller uppföra eller ock medelst kinematografi framföra eller genom radio utsända sitt verk i översättning till annat språk eller från en till annan munart av samma språk, så ock i bearbetning.

Såsom bearbetning anses i synnerhet:

- 1) dramatisering eller eljest överförande av en skrift från en litterär form till en annan ävensom skrifts överförande till en form, avsedd att återgivas genom kinematografi;
 - 2) ett musikaliskt — — — — — flera sångstämmor.
- Såsom bearbetning — — — — — självständigt sådant.

10 §.

Utan hinder av vad i denna lag är stadgat vare tillåtet:

1) att ett verk mångfaldigas för enskilt bruk så ock att skrift eller muntligt föredrag eljest avskrivs för hand;

2) att utgiven skrift offentligen föredrages annorledes än genom uppläsning så ock offentligen uppläses av den, som icke yrkesmässigt ägnar sig åt uppläsning, eller av yrkesuppläsare, där denne icke erhåller någon ersättning eller uppläsningen blivit i folkbildningssyfte anordnad av statsunderstödd folkbildningsorganisation;

3) att utgivet musikaliskt verk offentligen utföres, då antingen allmänheten äger utan avgift öfvervara utförandet och detta ej heller sker i förvärvssyfte eller ock den av utförandet härflytande inkomsten är avsedd för välgörande ändamål och den utförande icke erhåller någon ersättning;

4) att ett verk genom radio utsändes för religiös uppbyggelse eller för elementär undervisning eller att ett verks offentliga föredragande eller utförande återgives genom radio, då allmänheten äger utan avgift öfvervara föredragandet eller utförandet och detta ej heller sker i förvärvssyfte så ock då verkets utsändande ingår i återgivande av en fortlöpande dagshändelse.

11 §.

Tillåtet vare vidare:

1) att vid — — — — — ytterligare utveckling;

2) att utgiven dikt mångfaldigas i musikaliskt verk såsom text till notskriften eller upptages på konsertprogram;

3) att mindre delar av utgiven skrift eller, där den är av ringa omfång, hela skriften intages i sådan, ur flera författares skrifter hämtad samling, som efter sin beskaffenhet är avsedd att tjäna till bruk vid gudstjänst eller i skolor eller eljest vid elementär undervisning. I en dylik för den elementära undervisningen avsedd samling må dock icke intagas mer av samma författares skrifter än som motsvarar ett tryckark av dessa; ej heller må i sådan samling helt eller delvis intagas skrift, som är författad för att användas vid den elementära undervisningen.

I fall, varom i första stycket under 2 eller 3 förmäles, må det nyttjade verket icke förändras utan tillstånd av författaren eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 15 § första stycket; dock vare, där så erfordras, översättning tillåten.

I vetenskaplig framställning eller i skrift, som är avsedd att tjäna till bruk vid undervisning, må till förklaring av texten intagas teckning eller avbildning, som utgivits eller varit offentligen utställd; dock att teckningen eller avbildningen icke må utan sådant tillstånd, som i nästföregående stycke är sagt, förändras i vidare mån än som nödvändig göres av det för återgivandet använda förfarandet.

12 §.

Likaledes vare tillåtet:

1) att delar — — — — litterärt verk;

2) att ett utgivet musikalskt verk eller del därav intages i sådan ur flera tonsättares verk hämtad samling, som efter sin beskaffenhet är avsedd att tjäna till bruk vid gudstjänst eller i skolor, musikskolor dock undantagna, eller eljest vid elementär undervisning. I en dylik för den elementära undervisningen avsedd samling må dock ej av en och samma tonsättare intagas flera verk eller delar därav än som motsvara en tjugondel av samlingens hela antal och högst fem, ej heller något verk eller del därav med flera än trettio-två takter. Ej må i sådan samling helt eller delvis intagas verk, som är författat för att användas vid den elementära undervisningen.

I fall, varom i första stycket under 2 förmäles, må det nyttjade verket icke förändras utan tillstånd av tonsättaren eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 15 § första stycket; dock vare tillåtet att för ett instrument eller en sångstämma omsätta verk, som är satt för flera instrument eller stämmor.

14 §.

Tillåtet vare ock att i tidning eller tidskrift intaga ur annan tidning eller tidskrift hämtade artiklar i ekonomiska, politiska eller religiösa dagsfrågor, så framt ej förbehåll mot eftertryck blivit vid artikeln utsatt.

Då artikel sålunda intages, skall den nyttjade tidningens eller tidskriftens titel tydligt angivas.

15 §.

Efter författares död gånge hans rätt enligt denna lag över till dem, som jämlikt lagstiftningen om giftorätt, arv och testamente äro berättigade till hans kvarlåtenskap, och från dessa vidare enligt enahanda grunder.

Författarrätt må, med eller utan inskränkning, överlätas till annan. I fråga om verkan av sådan överlåtelse gälle, där ej andra villkor äro avtalade, vad i 16—18 §§ sägs.

16 §.

Har författarrätt med avseende å ett verk till någon överlåtits, må denne icke, utan tillstånd av författaren eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 15 § första stycket, förändra verket i vidare mån än som nödvändiggöres av det med överlåtelsen avsedda ändamålet.

Författare, som å annan överlåtitt rätt till ett verks mångfaldigande, äge påfordra, att hans namn eller ock diktat namn, varunder han plägar framträda, anges vid mångfaldigandet.

17 §.

Den, som genom överlåtelse erhållit förlagsrätt till ett verk, må ej utgiva mer än en upplaga, vilken ej må överstiga ettusen exemplar.

Har innehavare av förlagsrätt till ett verk icke inom två år efter det för-

fattaren avlämnat fullständigt manuskript utgivit verket, vare hans förlagsrätt förfallen och behålle författaren vad han redan må hava uppburit i betalning.

Har utgivet verk utgått ur bokhandeln och tillkommer förläggaren rätt att utgiva ny upplaga, äge författaren påfordra verkets förnyade utgivande. Varder ej, inom ett år från det han därom gjort framställning hos förläggaren, verket på nytt utgivet, vare lag som i andra stycket sägs.

17 a §.

Innehåller avtal mellan författare och förläggare, att författarrätt överlåtes, äger förläggaren dock ej å överlåtelsen grunda rätt att offentligen föredraga, utföra eller uppföra det verk, överlåtelsen avser, eller låta det framföras medelst kinematografi eller utsändas genom radio eller verkställa översättning eller bearbetning därav eller på mekaniskt instrument eller därtill hörande inrättning överföra verket.

18 §.

Har författare å annan överlåtit rätt att offentligen föredraga, utföra eller uppföra ett verk, vare denne berättigad att, på det sätt överlåtelsen avser, återgiva verket överallt och så ofta han finner för gott, men ej att på annat överlåta någon rätt därtill.

Överlåtelse, varom här är fråga, skall anses gälla för en tid av fem år. Har, då uteslutande rätt att föredraga, utföra eller uppföra ett verk till någon överlåtit för längre tid än fem år, denne under fem på varandra följande år ej begagnat sig därav, vare den, som överlåtit rätten, oförhindrad att lämna tillstånd till verkets återgivande även åt andra.

18 a §.

Vid överlåtelse av rätt att offentligen föredraga, utföra eller uppföra eller att genom radio utsända ett verk företrädes i fråga om dramatiskt verk, därtill musik hörer, tonsättaren av textens författare, varemot beträffande opera eller annat musikaliskt verk, vartill hörer text, författaren till texten företrädes av tonsättaren.

Vad nu är sagt gälle ock, där fråga är om rätt att på mekaniskt instrument eller därtill hörande inrättning överföra musikaliskt verk, vartill hörer text.

19 §.

Författares i denna lag stadgade rätt må ej för guld tagas i mät i författarens bo eller hos någon, till vilken den övergått enligt 15 § första stycket.

24 §.

Med böter från och med fem till och med tvåtusen kronor straffes:

1) den, som i strid mot denna lag mångfaldigar ett verk eller del därav, i ett eller flera exemplar;

2) den, som till salu håller eller genom försäljning, utdelande, uthyrande eller annorledes sprider sådant exemplar av ett verk, som honom veterligen blivit av annan framställt i strid mot denna lag eller framstälts och lagligen kunnat framställas allenast för enskilt bruk;

3) den, som i riket till spridande inför sådant exemplar av ett verk, som honom veterligen framstälts utan författarens tillstånd i fall, då sådant tillstånd skulle hava erfordrats för verkets mångfaldigande här i riket, eller ock till salu håller eller sprider till riket infört exemplar, som nu är sagt;

4) den, som i strid mot denna lag föredrager, utför eller uppför eller ock medelst kinematografi framför eller genom radio utsänder ett verk eller del därav.

25 §.

Har ett verk mångfaldigats i strid mot denna lag eller eljest framstälts utan författarens tillstånd i fall, då sådant tillstånd skulle hava erfordrats för verkets mångfaldigande här i riket, skola de därvid framställda exemplaren efter målsägandens val antingen förstöras eller ock utlämnas till målsäganden mot ersättning för värdet eller mot avdrag därför å honom tillkommande skadestånd. Vad nu är sagt äge ock tillämpning i fråga om exemplar, som framstälts och lagligen kunnat framställas allenast för enskilt bruk, där det hålles till salu eller sprides eller ock nyttjas vid verkets offentliga återgivande.

Med formar, — — — — — ej må ske.

Vad ovan — — — — — eljest förfogar.

26 §.

Med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor straffes den, som i strid mot denna lag förändrar ett verk, så ock den, som, ändå att han vet att sådan ändring blivit av annan vidtagen, håller till salu eller sprider exemplar av det ändrade verket. I fråga om förfarande med olagliga exemplar och materialier skall vad i 25 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Med böter såsom i första stycket sägs straffes ock den, som åsidosätter honom enligt 16 § andra stycket åliggande skyldighet att angiva författares verkliga eller diktade namn.

27 §.

Den, som underlåter att fullgöra vad i 13 § är föreskrivet om angivande av författares namn eller vad i 14 § stadgas om angivande av titel å tidning eller tidskrift, vars innehåll nyttjas på sätt där sägs,

dömes till böter från och med fem till och med etthundra kronor.

27 a §.

Den, som enligt 24, 26 eller 27 § gjort sig förfallen till ansvar, gälde ock ersättning för förlust, lidande eller annat förfång, som tillskyndats målsäganden

genom den brottsliga gärningen. Ej må i något fall ersättningen understiga femton kronor.

Har någon företagit handling, som avses i 24 § eller 26 § första stycket, eller ej fullgjort skyldighet, som avses i 26 § andra stycket eller 27 §, och har härav uppkommit vinst för honom, vare han, ändå att ansvar icke kan ådömas honom, pliktig att intill vinstens belopp utgiva ersättning för målsäganden tillskyndat förfång.

27 b §.

Rätt domstol i mål om ansvar eller skadestånd för olovlig radioutsändning av verk, som i denna lag avses, vare Stockholms rådstuvurätt.

Har dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt verk olovligen uppförts inom olika underrätters domvärjo, må talan om ansvar eller skadestånd på grund härav anhängiggöras vid en var av dessa domstolar.

32 §.

Denna lag — — — — — angivna undantag:

- 1) Den enligt — — — — — författaren avlidit.
- 2) Dramatiskt eller — — — — — offentligen uppföras.
- 3) Författares i — — — — — nämnda avseende.
- 4) Var bearbetning — — — — — historisk framställning.
- 5) Har ett — — — — — fritt spridas.
- 6) Formar, stenar, — — — — — jämväl tillåtet.
- 7) Den, som — — — — — uppföra verket.
- 8) Har skrift, muntligt föredrag eller musikaliskt verk före denna lags trädande i kraft överförts på mekaniskt instrument eller därtill hörande inrättning, vare sådant överförande tillåtet för en var; och må exemplar av vad sålunda blivit överfört fritt spridas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1931.

Den äger tillämpning jämväl med avseende å verk, som före nämnda dag tillkommit, men medför ej rubbning i avtal, som dessförinnan slutits.

Förslag
till
Lag
angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 (nr 382) om
rätt till verk av bildande konst.

Härigenom förordnas, dels att 2, 4, 8—12, 15—19 och 21 §§ lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst skola, vissa paragrafer i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse, dels att tredje stycket av 5 § samma lag skall upphöra att gälla, dels ock att i lagen skola införas två nya paragrafer, betecknade 8 a och 20 a §§ samt lydande som följer:

2 §.

Konstnär äge med de inskränkningar, varom stadgas i 5—7 §§, uteslutande rätt att efterbilda sitt konstverk, vare sig genom konstnärligt förfarande eller genom mångfaldigande medelst tryck, fotografi, avgjutning eller på annat sätt. Till efterbildande hänföres jämväl att bygga efter byggnadsverk eller efter ritning eller modell till sådant.

Såsom efterbildande — — — — — självständigt sådant.

4 §.

Såsom upphovsman till ett konstverk varde, där ej annat visas, den ansedd, vilkens signatur är anbragt å verket.

I fråga — — — — — såsom förläggare.

8 §.

Vid efterbildande av konstverk i enlighet med vad i 6 eller 7 § medgives må verket icke, utan tillstånd av konstnären eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 9 § första stycket, förändras i vidare mån än som nödvändig-göres av det för efterbildandet använda förfarandet.

8 a §.

Å konstverk må icke, utan tillstånd av konstnären själv, annan anbringa hans signatur. Är verk av grafisk konst tillkommet genom avtryck från platta av metall, sten, trä eller annat material, må signering ej av annan verk-ställas, ändå att konstnären därtill samtyckt.

Å efterbildning av konstverk må ej i något fall konstnärens signatur an-bringas på sådant sätt, att därav kan uppkomma förväxling mellan efterbild-ningen och originalverket.

9 §.

Efter konstnärs död gånge hans rätt enligt denna lag över till dem, som jämlikt lagstiftningen om giftorätt, arv och testamente äro berättigade till hans kvarlåtenskap, och från dessa vidare enligt enahanda grunder.

Konstnärs rätt må, med eller utan inskränkning, överlätas till annan. I fråga om verkan av sådan överlåtelse gälle, där ej andra villkor äro avtalade, vad i 10 och 11 §§ sägs.

10 §.

Övergår konstverk — — — — i överlåtelsen.

Dock skall, där konstverk av konstnären eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 9 § första stycket, överlåtits till staten eller menighet, överlåtelsen anses innefatta jämväl rätt att genom fotografi efterbilda verket, oförkränkt den rätt, som i enahanda avseende tillkommer överlåtaren.

Är porträttbild — — — — och arvingar.

11 §.

Har konstnärs i denna lag omförmälda rätt med avseende å ett konstverk till någon överlåtits, må denne icke, utan tillstånd av konstnären eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 9 § första stycket, vid efterbildande förändra verket i vidare mån än som nödvändiggöres av det för efterbildandet använda förfarandet.

Konstnär, som å annan överlätit rätten att efterbilda ett konstverk, äger påfordra, att hans namn anges å efterbildningen.

12 §.

Konstnärs i denna lag stadgade rätt må ej för gäld tagas i mät i konstnärens bo eller hos någon, till vilken den övergått enligt 9 § första stycket.

15 §.

Med böter från och med fem till och med tvåtusen kronor straffes:

1) den, som i strid mot stadgandena om konstnärs uteslutande rätt efterbildar ett konstverk eller del därav, i ett eller flera exemplar;

2) den, som till salu håller eller genom försäljning, utdelande, uthyrande eller annorledes sprider eller offentligen utställer sådan efterbildning av ett konstverk, som honom veterligen blivit av annan utförd i strid mot denna lag eller utförts allenast för studieändamål eller enskilt bruk;

3) den, som i riket till spridande eller offentligt utställande inför sådan efterbildning av ett konstverk, som honom veterligen utförts utan konstnärens tillstånd i fall, då sådant tillstånd skulle hava erfordrats för verkets efterbildande här i riket, eller ock till salu håller, sprider eller offentligen utställer till riket införd efterbildning, som nu är sagd.

16 §.

Har ett konstverk efterbildats i strid mot denna lag eller eljest utan konstnärens tillstånd i fall, då sådant tillstånd skulle hava erfordrats för verkets ef-

terbildande här i riket, skola de därvid utförda efterbildningarna efter målsägandens val antingen förstöras eller ock utlämnas till målsäganden mot ersättning för värdet eller mot avdrag därför å honom tillkommande skadestånd. Vad nu är sagt äge ock tillämpning i fråga om efterbildning, som blivit utförd allenast för studieändamål eller enskilt bruk, där den hålles till salu eller sprides eller offentligen utställles.

Med formar, — — — — — ej må ske.

Vad nu — — — — — eljest förfogar.

Bestämmelserna här — — — — — ett byggnadsverk.

17 §.

Med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor straffes den, som vid efterbildande av ett konstverk förfar i strid mot bestämmelserna i 8 § eller 11 § första stycket, så ock den, som till salu håller eller sprider eller offentligen utställer efterbildning, vilken honom veterligen utförts i strid mot nämnda bestämmelser. I fråga om förfarande med olagliga efterbildningar och materialier skall vad i 16 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Med böter såsom i första stycket sägs straffes ock den, som åsidosätter honom enligt 11 § andra stycket åliggande skyldighet att angiva konstnärs namn.

18 §.

Till böter från och med fem till och med femhundra kronor dömes den, som i strid mot stadgandet i 10 § tredje stycket efterbildar en enligt denna lag skyddad porträttbild, så ock den, som till salu håller eller sprider eller offentligen utställer sådan efterbildning av en skyddad porträttbild, som honom veterligen blivit av annan utförd i strid mot nämnda stadgande; och skall i fråga om förfarande med olagliga efterbildningar och materialier vad i 16 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

19 §.

Anbringar någon emot föreskrifterna i 8 a § konstnärs signatur å konstverk eller efterbildning av konstverk, varde, ändå att konstverket eller efterbildningen icke är föremål för skydd enligt denna lag, straffad med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

Till böter, som nu sagts, dömes ock den, som till salu håller eller sprider eller offentligen utställer konstverk eller efterbildning, varå honom veterligen konstnärens signatur anbragts i strid mot bestämmelserna i 8 a §.

20 a §.

Den, som enligt 15, 17, 18, 19 eller 20 § gjort sig förfallen till ansvar, gälde ock ersättning för förlust, lidande eller annat förfång, som tillskyndats målsäganden genom den brottsliga gärningen. Ej må i något fall ersättningen understiga femton kronor.

Har någon företagit handling, som avses i 15 §, 17 § första stycket, 18 eller 19 §, eller ej fullgjort skyldighet, som avses i 17 § andra stycket eller 20 §, och har härav uppkommit vinst för honom, vare han, ändå att ansvar icke kan ådömas honom, pliktig att intill vinstens belopp utgiva ersättning för målsäganden tillskyndat förfång.

21 §.

Brott, som i 19 § sägs, hörer under allmänt åtal, men eljest må brott mot denna lag ej åtalas av annan än målsägande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1931.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 maj 1930.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDBIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bissmark, anmäler det av särskilda inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga den 28 december 1929 avgivna betänkandet med *förslag till ändringar i lagstiftningen om rätt till litterära och konstnärliga verk* (Statens offentliga utredningar 1929:37).

Härvid anför departementschefen:

»Under år 1904 tillträdde Sverige Bernkonventionen angående bildande av en internationell union för skydd av litterära och konstnärliga verk av den 9 september 1886. Efter tidpunkten för Sveriges anslutning har konventionen varit föremål för revision vid en konferens i Berlin 1908 samt vid konferens i Rom 1928. Vid båda dessa konferenser var Sverige företrätt.

Beträffande innehållet i den reviderade konventionen av 1908 vill jag i detta sammanhang blott nämna, att enligt art. 27 de stater, som undertecknat konventionen, kunna vid ratifikationernas utväxling förklara sig önska, i fråga om den ena eller andra punkten, förbliva bundna av bestämmelserna i de konventioner, som de tidigare underskrivit. Konventionen av 1908 blev under år 1919 ratificerad för Sveriges del, därvid emellertid Kungl. Maj:t — med begagnande av den enligt nyssnämnda art. 27 unionsstaterna tillagda befogenhet — gjorde det förbehåll, att i fråga om rätten att i tidningar eller tidskrifter intaga ur andra tidningar eller tidskrifter hämtade uppsatser, Sverige skulle, i stället för att tillträda art. 9 i den år 1908 reviderade konventionen, förbliva bundet av art. 7 i 1886 års konvention.

Konferensen i Rom hölls på våren 1928 och resulterade i den reviderade Bernkonventionen av den 2 juni 1928. Denna konvention undertecknades vid konferensen av ombud från ett stort antal stater, däribland Sverige. Ratifikation av konventionen skall ske senast den 1 juli 1931.

Den på ifrågavarande konvention grundade Bernunionen omfattar för närvarande ett fyrtiotal länder. Av de länder, som stå utom unionen, äro de viktigaste Amerikas förenta stater och Sovjet-Ryssland.

Bernkonventionens grundprincip är att författare och konstnärer, som tillhöra ett unionsland, i de övriga unionsländerna för sina verk åtnjuta samma rättigheter som varje lands lagar tillerkänna eller framdeles komma att tillerkänna landets egna medborgare (art. 4). Vid sidan av den principiella bestämmelsen härom upptagas emellertid i konventionen åtskilliga föreskrifter, varigenom varje unionsland förpliktas att i särskilda angivna hänseenden bereda skydd åt utländska, unionen tillhörande författare och konstnärer. Där, såsom exempelvis i fråga om översättning, dylikt skydd stipuleras, har konventionen således skapat materiell, för hela unionsområdet gällande rätt, en kodifierad unionsrätt.

Till följd av konventionens nu antydda innehåll var det nödvändigt att den svenska lagstiftningen före vårt lands inträde i unionen bragtes i överensstämmelse med konventionens stadganden i de punkter, där dessa innefatta materiell unionsrätt, eller med andra ord, att sistnämnda stadganden inarbetades i de svenska lagarnas text. Före Sveriges anslutning till den ursprungliga konventionen av 1886 blev den då gällande lagen den 10 augusti 1877 angående äganderätt till skrift omarbetad i väsentliga delar. För att därefter ratifikation av 1908 års konvention skulle kunna ske, erfordrades nya, tämligen genomgripande lagändringar. Sedan för detta ändamål tillkallade sakkunniga under år 1914 avlämnat betänkande med förslag till ny lagstiftning, antogos under år 1919 lag om rätt till litterära och musikaliska verk samt lag om rätt till verk av bildande konst ävensom lag om rätt till fotografiska bilder, samtliga utfärdade den 30 maj 1919. Dessa ännu gällande lagar trädde i kraft den 1 januari 1920.

Den nya lagstiftningen av 1919 tillkom alltså huvudsakligen för att möjliggöra vårt lands tillträde till konventionen enligt dess i Berlin 1908 beslutade lydelse. På samma sätt erfordras för ratifikation av den år 1928 reviderade konventionen vissa lagändringar. Med anledning därav har min företrädare i ämbetet, i enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 september 1928, tillkallat presidenten friherre E. Marks von Würtemberg och hovrättsrådet fil. doktor H. J. Himmelstrand att inom justitiedepartementet verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om revision av 1919 års lagstiftning angående rätten till litterära och konstnärliga verk.

Jämväl med stöd av nämnda bemyndigande hava följande personer utsetts att i egenskap av representanter för skilda intressen, som beröras av ifrågavarande lagrevision, biträda de sakkunniga, nämligen: beträffande rätten till litterära verk ordföranden i Sveriges författarförening skriftställaren Ernst Didring samt — sedan han den 15 oktober 1929 på egen begäran entledigats — vice ordföranden i samma förening redaktören Hasse Zetterström, beträffande rätten till musikaliska verk ordföranden i föreningen svenska tonsättare tillförordnade byråingenjören Kurt Atterberg, beträffande rätten till såväl litterära som musikaliska verk advokaterna Erik Lidforss och Ulf von Konow, beträffande rätten till konstnärliga verk preses i akademien för de fria konsterna f. d. byggnadsrådet Isak Gustaf Clason och professorn vid konsthögskolan Alfred Bergström, för bokförlagsverksamheten bokförläggaren Karl

Otto Bonnier, för musikförlagsverksamheten musikhandlanden Emil Carelius, för den periodiska pressen chefredaktören Erik B. Rinman samt för radioverksamheten generaldirektören Per Södermark.

Sedan de sakkunniga slutfört sitt uppdrag, hava de med skrivelse den 28 december 1929 till mig överlämnat förslag till

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk;

2) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst.

Därjämte hava de sakkunniga överlämnat motiv till nämnda lagförslag ävensom bifogat en av dem verkställd översättning av den reviderade bernkonventionen av 1928, sammanställd med den reviderade bernkonventionen av 1908.

Då departementschefen den 6 september 1928 anhöll om Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla de sakkunniga, anförde departementschefen — efter det han omförmält, att den i Rom reviderade konventionen redan vid själva konferensen undertecknats av det stora flertalet av de till Bernunionen anslutna staterna och sannolikt komme att inom en nära framtid ratificeras av signatärmakterna — att det vid sådant förhållande vore en uppgift för en var av ifrågavarande stater att förbereda sådana ändringar i den för detta rättsområde gällande lagstiftningen, som krävdes för att den nya konventionen skulle kunna slutligt genomföras. För Sveriges del syntes detta lagstiftningsarbete böra utan dröjsmål upptagas. Arbetet torde icke böra begränsas till sådana ändringsförslag, vilka ägde omedelbart samband med konferensens beslut, utan borde avse jämväl de övriga hithörande spörsmål, vilka eljest varit föremål för behandling vid konferensen eller vilka tid efter annan under den nuvarande lagstiftningens giltighet framkommit inom vårt land. Till avgörande i ett sammanhang borde alltså upptagas i vilka avseenden en revision av 1919 års lagstiftning rörande rätten till litterära och konstnärliga verk kunde vara påkallad.

Angående de sakkunnigas uppdrag anföres i betänkandet (s. 21) följande: I enlighet med den instruktion, som innefattas i departementschefens yttrande den 6 september 1928, hava de sakkunniga till en början undersökt, vilka ändringar i 1919 års lagstiftning skulle behöva vidtagas med anledning av vad vid konferensen förekommit, och i sammanhang därmed sökt bilda sig ett omdöme angående den sakliga lämpligheten av de särskilda ändringarna. De hava därvid kommit till den mening, att — även bortsett från angelägenheten av att Sverige i den internationella enighetens intresse helt ansluter sig till de nya bestämmelserna och icke på särskilda punkter bibehåller en särställning — goda skäl i allmänhet, även ur rent svensk ståndpunkt, tala för de ändringar som ifrågakomma. Vid sitt arbete hava de sakkunniga vidare beaktat de framställningar i ämnet, som under tiden efter nämnda lagstiftnings tillkomst gjorts av olika intressentgrupper. Därjämte har hänsyn tagits till vad som förekommit i riksdagen vid behandlingen av de hithörande lagfrågor, som under samma tid där förevarit. Vidare hava beaktats vissa av de önskemål, som framkommit vid överläggningarna med de personer, vilka av departementschefen utsetts att

samråda med de sakkunniga. Vid utarbetande av förslag till lagändringar hava de sakkunniga jämväl uppmärksammat motsvarande bestämmelser i utländsk rätt, särskilt de danska och norska lagarna, den nya finska lagen av år 1927 samt de tyska och engelska lagarna ävensom ett norskt lagförslag av år 1925.

Över de sakkunnigas lagförslag hava infordrade utlåtanden inkommit från skolöverstyrelsen, musikaliska akademien, akademien för de fria konsterna, nationalmusei nämnd, svenska akademien, styrelsen för kungl. teatern, styrelsen för kungl. dramatiska teatern, statens biografbyrå, telegrafstyrelsen, styrelserna för Sveriges författarförening, för publicistklubben och för svenska tidningsutgivarföreningen, svenska konstnärernas förening, konstnärsklubben, styrelserna för föreningen svenska tonsättare, för föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stim, u. p. a., för svenska kompositörer av populärmusik, Skap, u. p. a., samt för föreningen svenska tonsättares internationella licensbyrå, Stil, u. p. a., aktiebolaget svensk filmindustri, aktiebolaget Tullbergs film, svenska film- och biografmannasällskapet, Sveriges biografägarförbund, aktiebolaget radiotjänst, skandinaviska grammofonaktiebolaget, folkbildningsförbundet, svenska bokförläggarföreningen samt föreningen för grafisk konst.»

Efter det departementschefen härefter lämnat en redogörelse för de sakkunnigas förslag och i fråga om skälen för de föreslagna lagändringarna hänvisat till de sakkunnigas motiv, anför departementschefen vidare:

»För egen del har jag ansett mig kunna i huvudsak godtaga de sakkunnigas förslag. Emellertid torde, med anledning av vad som anförts i vissa av nyssnämnda utlåtanden, ändringar i särskilda avseenden böra vidtagas; och har jag med anledning därav låtit inom justitiedepartementet omarbeta förslagen.

Jag skall nu redogöra för de viktigare av de i berörda utlåtanden framställda anmärkningar samt för de ändringar, som jag med anledning av dessa anmärkningar eller eljest funnit erforderliga; och behandlar jag därvid först de sakkunnigas förslag till lag angående ändring i vissa delar av

Lagen om rätt till litterära och musikaliska verk.

Jag vill till en början nämna, att jag såväl i detta lagförslag som i förslaget till ändringar i konstverkslagen i åtskilliga fall sammanfört två paragrafer till en. Vid den följande framställningen hänför jag mig emellertid, för redans skull, uteslutande till sakkunnigförslagets paragrafering.

2 §.*

I tredje stycket av denna paragraf i de sakkunnigas förslag meddelas bestämmelser angående författarens rätt till offentligt föredragande av skrift eller muntligt föredrag. Enligt gällande lag är verket i sådant hänseende skyddat endast så länge det är utgivet. I förslaget har författarens rätt i detta avseende väsentligen utvidgats. Vål skall fortfarande gälla huvudregeln att,

* Se 2 och 10 §§ i departementsförslaget.

innan skrift eller muntligt föredrag utgivits, författaren äger uteslutande rätt att offentligen föredraga verket. Men därtill har nu gjorts det viktiga tillägget, att utgiven skrift ej får utan författarens samtycke offentligen uppläsas av den, som yrkesmässigt ägnar sig åt uppläsning; dock skall sådant samtycke icke vara erforderligt, där betalning ej utgår till uppläsaren.

Skolöverstyrelsen har med avseende på förevarande stadgande anfört: Förslaget i denna del berör nära den statsunderstödda föreläsningssamheten. Inom denna förekommer nämligen offentlig uppläsning av litterära verk dels vid litteraturhistoriska föreläsningar, dels i form av s. k. uppläsningaftnar, vid vilka sistnämnda uppläsningen är huvudsak, under det att den åtföljande orienterande framställningen angående de upplästa verken och deras författare spelar en mer underordnad roll. Styrelsen hänvisar till kungörelsen den 5 juli 1929 (nr 239) angående understöd till anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, § 3 under j, enligt vilken bestämmelse underhållning av sistnämnda art blivit, i fråga om erhållande av statsbidrag, likställd med populärvetenskapliga föreläsningar. Styrelsen anser, att den ifrågasatta utsträckningen av författarrätten icke bör gälla denna föreläsningssamhet.

I samma riktning uttala sig folkbildningsförbundets styrelse ävensom styrelsen för svenska bokförläggarföreningen.

För min del finner jag denna hemställan äga fog, och i enlighet därmed har ifrågavarande bestämmelse omarbetats.

Till förevarande 2 § har i de sakkunnigas förslag fogats ett nytt stycke av innehåll, att rätten att genom radio utsända verk, som i lagen avses, i varje fall skall vara beroende av författarens samtycke.

Aktiebolaget radiotjänst har, med instämmande av telegrafstyrelsen, framställt åtskilliga erinringar mot förslaget härutinnan. Bolaget hänvisar till att enligt det avtal, som telegrafstyrelsen med Kungl. Maj:ts bemyndigande träffat med bolaget rörande rundradiorörelsen, denna skall av bolaget så bedrivas, att folkupplysningen och folkbildningsarbetet därigenom främjas. Med hänsyn till radioväsendets sociala och kulturella betydelse finner bolaget det vara av vikt, att minsta möjliga hinder reses för radiorörelsens bedrivande. I fråga om innehållet av förevarande regler hemställer bolaget på anförda skäl, att desamma skola, i anslutning till den gängse uppfattningen av radioutsändningens natur, så avfattas, att därest ett litterärt eller musikaliskt verk utsändes genom radio, detta skall anses såsom offentligt föredragande eller utförande av verket. — Därest denna hemställan icke bifalles, anser bolaget, att det stadgande, som innefattas i sista punkten av 12 § i gällande lag, bör göras tillämpligt beträffande radioutsändning. Bolaget säger sig härvid åsyfta det fall, att — då ett utgivet musikaliskt verk offentligen utföres under sådana omständigheter, att utförandet jämlikt nyssnämnda stadgande må äga rum utan tonsättarens tillstånd — det offentliga utförandet samtidigt återgives i radio, exempelvis vid gudstjänster. Vidare hänvisar bolaget till de i 11 och 12 §§ meddelade undantagsbestämmelserna till förmån för samlingar, avsedda att brukas vid gudstjänst eller i skolor eller eljest vid elementär undervisning;

och anför bolaget härvid: Utsändning i radio sker ofta av andaktsstunder, som anordnas å studion; och radion användes i stor utsträckning i undervisningens tjänst (skoloradio). Samma syfte, som betingat inskränkningarna i nämnda paragrafer, måste fordra att författares och tonsättares ensamrätt till radioutsändning begränsas av hänsyn till gudstjänstens och undervisningens krav, så att deras utgivna verk må i den omfattning, som i samma paragrafer avses, fritt och obehindrat användas vid radioutsändning, avsedd för religiös uppbyggelse eller skolundervisning.

Skolöverstyrelsen gör i sitt nämnda utlåtande enahanda framställning beträffande skoloradio.

I betraktande av radiorörelsens kulturella betydelse anser även jag, att samma hänsyn, som föranlett de i 11 och 12 §§ bestämda inskränkningarna i auktorsrätten, i viss mån böra få gälla även i det avseende, som nu är i fråga. I enlighet därmed synes radioutsändning, som avser religiös uppbyggelse eller elementär undervisning, böra få äga rum oberoende av författares eller tonsättares tillstånd. Därjämte torde — i viss överensstämmelse med det av bolaget åberopade stadgandet i sista punkten av 12 § i gällande lag — ett verks offentliga uppläsande eller utförande få återgivnas genom radio, då allmänheten äger utan avgift övervara uppläsandet eller utförandet och detta ej heller sker i förvärvssyfte. I enlighet med vad nu nämnts har det av de sakkunniga föreslagna stadgandet omredigerats.

Med avseende på de i 2 § av de sakkunnigas förslag upptagna bestämmelsernas redaktionella anordning och utformning har jag ansett viss ändring lämpligen böra vidtagas. Jag har därvid låtit de principiella bestämmelserna angående de olika befogenheter, vilka i sin sammanfattning utgöra författarrätten, kvarstå i denna paragraf. Däremot har jag till 10 § — som, i likhet med 11, 12 och 14 §§, stadgar undantag från regeln om författares ensamrätt — låtit överflytta de i 2 § av de sakkunnigas förslag angivna undantagen jämte de undantag som jag, enligt vad nyss nämnts, ansett ytterligare böra bestämmas. Till 10 § har jag även uppflyttat omförmälda, i sista punkten av 12 § i gällande lag upptagna föreskrifter angående de fall, då musik får utföras utan tonsättares tillstånd.

Mot de i departementsförslaget sålunda givna reglerna angående undantag från auktors ensamrätt i fråga om uppläsning, utförande och radiering skulle måhända kunna invändas, att en mera genomförd inbördes överensstämmelse mellan nämnda regler vore önskvärd. Men med hänsyn till den väsentliga skillnad, som i sakligt avseende är för handen mellan dessa olika arter av offentliggörande, har likformighet härutinnan ej kunnat vinnas, helst anledning icke förelegat att vidtaga någon saklig ändring beträffande nyssnämnda bestämmelse i 12 § sista stycket av gällande lag.

14 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser rörande de inskränkningar i författarrätten, vilka grunda sig på hänsynen till pressens behov. Vid konferenserna

i Berlin och Rom har denna fråga varit föremål för vidlyftiga förhandlingar. Konventionen utgår ifrån att en viss frihet i avseende på det litterära utbytet periodiska skrifter emellan bör finnas, men fastställer bestämda gränser för denna frihet; den fastslår således ett minimum av författarrätt, under vilket de särskilda unionsstaterna ej äga inskränka författares befogenhet, eller, ur annan synpunkt sett, ett maximum av lånefrihet, vilket unionsstaterna ej få överskrida vid bestämmande av de periodiska skrifternas lånerätt.

Bernkonventionen av 1886 innehöll i art. 7 härutinnan, att artiklar i tidningar eller tidskrifter, offentliggjorda i ett unionsland, finge i övriga unionsländer återgivnas, så framt detta ej uttryckligen förbjudits, dock skulle sådant förbud ej gälla i fråga om politiska artiklar eller om dagsnyheter eller notiser. På denna ståndpunkt stod i det huvudsakliga 1877 års svenska lag angående äganderätt till skrift.

Den reviderade konventionen av 1908 utvidgade skyddet för författares rätt även i detta hänseende. Bland annat bortföll den till förmån för tidskrifter förut gällande lånefriheten ävensom friheten att göra lån ur tidskrifter. Särskilt denna ändring, enligt vilken i fråga om lånerätten åtskillnad gjordes mellan tidningar och tidskrifter, blev, vid riksdagsbehandlingen 1919 av vår nu gällande författarlager, betecknad såsom ur journalistisk synpunkt oantaglig. I 1919 års lag upptogs den äldre lagens ifrågavarande bestämmelse, i sak oförändrad, och med hänsyn därtill måste Sverige, såsom redan nämnts, vid ratificeringen av 1908 års konvention göra förbehåll på denna punkt.

Liknande förbehåll har gjorts även av andra unionsländer, nämligen Norge, Danmark och Finland samt Nederländerna, Grekland och Rumänien.

Vid konferensen 1928 blev 1908 års konventions art. 9 i viktiga avseenden ändrad. Å ena sidan återgick man till den ursprungliga konventionens ståndpunkt därutinnan, att någon skillnad ej längre gjordes mellan tidningar och tidskrifter. Enligt vad vid konferensen uttryckligen framhölls, avsågs med denna ändring bland annat, att det för Sverige och övriga länder, som i förevarande hänseende velat jämställa tidningar och tidskrifter och därför nödgats göra förbehåll beträffande denna artikel, skulle bli lättare att avstå från sagda förbehåll. Å andra sidan blev omfånget av det ovillkorligen skyddade tidningsinnehållet väsentligen utvidgat.

I de sakkunnigas förslag har åt förevarande paragraf givits en avfattning, överensstämmande med vad 1928 års konvention därutinnan stipulerar. Paragrafens första stycke har följande lydelse: Tillåtet vare ock att i tidning eller tidskrift intaga ur annan tidning eller tidskrift hämtade artiklar i ekonomiska, politiska eller religiösa dagsfrågor, så framt ej förbehåll mot eftertryck blivit vid artikeln utsatt.

Publicistklubbens styrelse anför i avgivet utlåtande bland annat följande: Det skulle innebära en principiellt mycket betydande skillnad i nu gällande publicistisk lånefrihet i vårt land om vår lag ändrades i överensstämmelse med 1928 års konvention, detta både i den svenska pressens inbördes relationer och i dess förhållande till utländsk press. Styrelsen tror sig emellertid kunna konstatera, att uppfattningen inom den svenska pressen i stort sett un-

dergått en förändring så till vida att författarrättens respekterande numera anses i högre grad än tidigare ligga i pressens eget intresse. Styrelsen erinrar om publicistklubbens i betänkandet (s. 36) omförmälda, till 1919 års lagutskott ingivna skrivelse samt anför vidare: Berörda skrivelse av år 1919 betecknar en avgörande vändpunkt i uppfattningen inom den svenska pressen och ett principiellt erkännande av de allmänna regler för författarrättens skyddande, vilka efter hand vunnit insteg runt om i världen. Praktiskt taget torde klubben redan genom nämnda skrivelse av 1919 hava erkänt den princip, som är uttryckt i 14 § av det föreliggande lagförslaget. Styrelsen anser sig böra uttala sin tillfredsställelse med att den i 1908 års konvention gjorda skillnaden mellan tidningar och tidskrifter fått, särskilt med hänsyn till uppfattningen i Sverige, utgå i den nya konventionen. Styrelsen uttalar i princip sin anslutning till de sakkunnigas förslag och till den därmed åsyftade möjligheten för Sverige att biträda bernkonventionen i dess reviderade skick.

Svenska tidningsutgivareföreningens styrelse har i sitt utlåtande hänvisat till det i betänkandet (s. 38) omförmälda sammanträdet mellan de sakkunniga samt styrelserna för publicistklubben och tidningsutgivareföreningen. I utlåtandet framhålles, att den vid sammanträdet särskilt klandrade åtskillnaden mellan tidningar och tidskrifter i förslaget är upphävd. Vidare anföres, att ehuru vid sammanträdet en icke ringa tveksamhet i fråga om inskränkningen av lånerätten kom till synes, de författarrättsliga synpunkterna likväl ansågos hava i våra dagar så genomträngt den allmänna åskådningen, att författarrättens utvidgning i enlighet med den nya konventionens principer icke gärna kunde avstyrkas. Slutligen yttrar styrelsen, att då det nu gäller att möjliggöra anslutning till en konvention, som under-tecknats för ett stort antal kulturländer, däribland Sverige, och då en vid-synt tolkning av de föreslagna svenska bestämmelserna lär kunna förutsättas, styrelsen trots vissa betänkligheter icke velat motsätta sig bestämmelsernas antagande.

Med hänsyn särskilt till vad publicistklubbens och tidningsutgivareföreningens styrelser sålunda anfört har jag ansett mig böra upptaga de sakkunnigas förslag i denna del. Vid detta ställningstagande har jag även påverkats av hänsynen till frågans nuvarande läge i Norge, Danmark och Finland, vilka länder, såsom nyss nämnts, i likhet med Sverige gjort förbehåll på denna punkt.

Vad först angår Finland, så har där redan vidtagits den lagändring, som erfordras för landets tillträde till den nya konventionen i denna del. Genom lag den 31 januari 1930 har nämligen till 17 § i den nya finska lagen av 1927, vilken paragraf angiver de inskränkningar, som upphovsmans ensamrätt att råda över sitt verk är underkastad, fogats en punkt, enligt vilken det är tillåtet att från tidning eller tidskrift i tidning eller tidskrift mångfaldiga uppsats rörande politiska, ekonomiska eller religiösa dagsfrågor, där dess mångfaldigande icke uttryckligen förbjudits.

I Norge har i en under innevarande år framlagd proposition (Ot. prp. nr 22) framlagts förslag till Lov om vern for åndsverker, som (i § 9) innehåller

bestämmelser, nära överensstämmande med de av de sakkunniga nu föreslagna. I propositionen (s. 8) framhålles, att Norsk presseförbund under år 1929 såsom sin mening uttalat, att hänsynen till pressens intressen icke längre är till hinder för att Norge ratificerar sådana bestämmelser som de i Rom vidtagna ändringarna i bernkonventionens art. 9. I propositionen uttalas, att då i lagförslaget intagits en bestämmelse om pressens lånerätt, formad i nära anslutning till 1928 års konventions motsvarande föreskrift, så har ett medbestämmande moment varit att man haft sig bekant, att även i Sverige och Danmark, vilka länders gällande regler i fråga om tidningars och tidskrifters innehåll nödvändiggjort förbehåll med hänsyn till 1908 års konvention, sannolikt komma att föreslås nya regler, formade i överensstämmelse med den nya konventionen. Härvid hänvisas i propositionen till förevarande paragraf i de svenska sakkunnigas förslag.

Då alltså, av våra grannländer, Finland redan nu i förevarande hänseende anslutit sig till den nya konventionens grundtanke, och det lär kunna förväntas, att Norge och Danmark inom kort antaga liknande bestämmelser, ter det sig för mig såsom synnerligen önskvärt, att ifrågavarande regler nu införlivas även med vår lagstiftning. Ur praktisk synpunkt måste det innebära en avsevärd fördel, att enhetlighet kommer till stånd mellan de nordiska ländernas lagar i detta hänseende.

I tidningsutgivareföreningens utlåtande beröres jämväl en detaljfråga, som hänför sig till bestämmelsen i tredje stycket av förevarande art. 9 i 1928 års konvention. Detta stycke har följande lydelse: Skydd enligt denna konvention äger icke rum i fråga om dagsnyheter eller notiser, vilka endast hava karaktären av vanliga tidningsmeddelanden (*ne s'applique pas aux nouvelles du jour ou aux faits divers qui ont le caractère de simples informations de presse*). — Bestämmelsen återfinnes i art. 9 av 1908 års konvention samt, i det väsentliga, i art. 7 av konventionen av år 1886.

Föreningen hemställer nu, att åt 14 § i förslaget måtte givas en formulering som, i vad avser lånefriheten beträffande såväl nyhetsmaterial som diversematerial (*faits divers*), tydligare ger uttryck åt innehållet i den franska texten i den ifrågavarande konventionsbestämmelsen.

I detta avseende tillåter jag mig att hänvisa till vad förut omförmälda under år 1914 avgivna betänkande härom innehåller. I nämnda betänkande anföres (s. 112) följande: En tidnings nyhetsinnehåll är, i den mån det består av formlösa framställningar av faktisk art, icke föremål för skydd. Vanliga tidningsnotiser, utan stilistisk anordning och utformning, falla i och för sig utom författarrättens område; redan i motiven till 1877 års lag framhölls, att vanliga tidningsnyheter ej kunde anses såsom alster av sådan andlig verksamhet, att de borde hänföras till skyddade skrifter. Icke heller har det i förevarande avseende någon betydelse att ett visst meddelande äger ett stort nyhetsvärde, kanske åstadkommit med betydande kostnader; skydd mot obehörigt utnyttjande av sådana meddelanden kan vinnas endast genom en mot den illojala konkurrensen riktad lagstiftning. De formlösa meddelan-

den, som nu nämnts, falla till följd av sin natur utom auktorsrätten och således även utom det här ifrågasvarande skyddet.

Riktigheten av detta uttalande synes mig obestriddig. Och då det däri berörda, på grund av sin formlöshet oskyddade tidningsinnehållet tydligen sammanfaller med det av föreningen avsedda, i konventionen särskilt omförmälda nyhets- och diversematerialen, torde de farhågor, åt vilka föreningen givit uttryck, näppeligen kunna anses grundade. Jag har sålunda icke funnit mig böra i förevarande avseende vidtaga någon ändring i förslaget.

Publicistklubben har hemställt om en mindre jämkning i andra punkten av denna paragraf i de sakkunnigas förslag, vilken paragraf innehåller, att vid tillåtna lån 'skall den nyttjade tidningens eller tidskriftens titel angivas'. Enligt art. 9 i 1928 års konvention 'bör källan alltid tydligt angivas' (la source doit toujours être clairement indiquée): orden 'alltid tydligt' tillades vid konferensen i Rom. Hemställan avser, att i de sakkunnigas förslag måtte, omedelbart före ordet 'angivas', införas ordet 'tydligt'. Detta har iakttagits i departementsförslaget.

15 §.

Enligt denna paragraf skall, efter författares död, författarrätten övergå till dem, som jämlikt lagstiftningen om giftorätt, arv och testamente äro berättigade till hans kvarlåtenskap.

Svenska akademien ifrågasätter, huruvida allmänna arvsfonden i något fall bör bliva författarens rättsinnehavare. Akademien finner det vara naturligare, att författarrätten upphör på samma sätt som när stadgad skyddstid utlöp.

Utan att vilja bestrida att för vissa tänkbara förhållanden denna anmärkning kan äga fog, finner jag dock hithörande fall kunna förväntas bliva så sällsynta, att de näppeligen påkalla särskild lagbestämmelse.

16 §.

I fråga om det i denna paragraf innefattade ändringsförbud anmärker aktiebolaget radiotjänst, att paragrafens bestämmelser äro för snäva för radiorörelsen. Bolaget anför härutinnan: Vid utsändande av exempelvis ett dramatiskt verk, som ej är författat för radio, måste nästan alltid vissa ändringar i verket företagas. Härvid erfordras ofta att scener strykas eller omarbetas; enbart för att för lyssnaren tydliggöra, att en ny person inträtt i handlingen, kan ett tillägg till en viss replik böra göras. Måhända kan det invändas, att paragrafen bör tolkas så, att en överlåtelse av rätten till radiering även innebär rätten till nödiga ändringars vidtagande och att alltså ett särskilt stadgande därom skulle vara överflödigt. Men det synes ovissst huruvida domstolarna komma att så tolka en bestämmelse, sådan som den nu föreslagna; och bristen på uttrycklig föreskrift kommer alltid att innebära ett osäkerhetstillstånd. Det kan vara svårt att bestämma, varest en gräns skall dragas, men i varje fall torde det böra stadgas, att radioföretaget skall äga befogenhet att vidtaga sådana ändringar som äro betingade av radions speciella uttrycksmedel.

Aktiebolaget svensk filmindustri framhåller, att kinematografien intager en särställning i det att dess teknik är väsenskiild från det litterära verkets, varför i denna paragraf särskilt undantag bör göras med hänsyn till verks överlåtelse för 'filmatiserande'.

Väl torde det enligt min mening knappast böra vara föremål för tvekan, att en författare eller tonsättare, som överlåter sin rätt med avseende på ett verk, icke kan motsätta sig vidtagande av sådana ändringar, som befinnas nödvändiga för det ändamål överlåtelsen avser. I tydlighetens intresse och med hänsyn jämväl till avfattningen av motsvarande 11 § i konstverkslagen har jag dock funnit mig böra vidtaga en jämkning av stadgandet i anslutning till berörda framställningar.

18 a §.

Denna paragraf innehåller, att vid överlåtelse av uppförande- eller utföranderätt företrädes i fråga om dramatiskt verk, därtill musik hörer, tonsättaren av textens författare, varemot beträffande opera eller annat musikaliskt verk, vartill hörer text, författaren till texten företrädes av tonsättaren.

Aktiebolaget radiotjänst hemställer, att även rundradiorörelsen måtte få åtnjuta den förmån, som ett dylikt ställföreträdarskap innebär.

Denna hemställan har jag ansett mig böra tillmötesgå, och har paragrafens avfattning i enlighet därmed jämkats.

24—27 b §§.

Gällande lags bestämmelser om ansvar och skadestånd hava av de sakkunniga blivit i vissa avseenden omarbetade. Att även oaktsamhet föranleder ansvar och skadestånd har nu uttryckligen utsagts. Skadestandsbestämmelserna hava kompletterats, och i 27 b § hava särskilda stadganden meddelats angående utgivande av obehörig vinst.

De sålunda omarbetade bestämmelserna har musikaliska akademien funnit vara särdeles befogade med hänsyn till att, enligt vad erfarenheten visat, nuvarande stadganden icke äro nog effektiva för att missbruk och lagöverträdelser skola kunna beivras.

Bokförläggarföreningen förklarar sig icke hava någon erinran att göra i förevarande avseende.

Aktiebolaget svensk filmindustri däremot finner det betänkligt, att jämväl oaktsamhet skall föranleda straff. Bolaget anför härutinnan huvudsakligen, att bolaget sedan flera år tillbaka skriftligen förstärkt samtliga sina kapellmästare att icke utföra annat än fri musik eller sådan, vartill bolaget förvärvat rätt. Särskilt då det är fråga om juridiska personer, finner bolaget det orimligt, att styrelseledamöterna i ett stort företag skola straffas därför att en försumlig kapellmästare handlar i strid mot givna order. Bolaget hemställer, att ansvaret skall omfatta allenast den direkt ansvarige.

Biografmannasällskapet anser det med billigheten bäst förenligt, att överträdelseriskena avgränsas till fall, då det brutits mot meddelad protest eller varsel i annan jämförlig form.

Med anledning av vad sålunda anmärkts, vill jag framhålla, hurusom i betänkandet (s. 46) anföres, att det icke kan förutsättas, att i allmänhet innehavaren av en offentlig lokal, där musik utföres, kan vare sig i detalj kontrollera programmen för det musikutförande, som förekommer i samband med hans rörelse, eller äga säker kännedom om de särskilda tonsättningarnas hänförlighet till den skyddade eller den oskyddade musikens område; men vad som skäligen kan av honom begäras är att, därest hans uppmärksamhet på ett eller annat sätt — och särskilt genom tonsättarnas eller deras företrädares åtgöranden — skulle fästas å de hos honom anställda musikernas åsidosättande av hithörande lagbud, han söker att efter förmåga förhindra lagbrottets återupprepande samt för framtiden anordnar eller medverkar till erforderlig kontroll.

Vad de sakkunniga sålunda anfört synes mig äga giltighet, och då man torde kunna utgå från att de ifrågavarande bestämmelserna, därest de bliva lag, komma att av domstolarna tillämpas med all nödig varsamhet, har jag ej ansett mig böra vidtaga någon ändring i förslaget i denna del.

Andra punkten av 26 § har jag funnit böra omredigeras så, att den där avsedda gärningens subjektiva moment bestämts i enlighet med huvudregeln i 24 §.

Motsvarande omredigering har vidtagits även beträffande 26 a §, varjämte avfattningen av denna paragraf, vilken ansluter sig till 16 a §, jämkats till närmare överensstämmelse med sistnämnda paragrafs lydelse.

Såsom jag redan nämnt, hava de sakkunniga i 27 b § infört stadganden angående utgivande av obehörig vinst. Med hänsyn särskilt därtill, att — på sätt i de sakkunnigas motiv jämväl framhållits — vår rätt icke erkänner någon allmän grundsats om utgivande av dylik vinst, har jag hyst en viss tvekan om lämpligheten av ifrågavarande reglers upptagande i denna lagstiftning. Men på skäl, som i betänkandet (s. 49) anföras, har jag ansett mig kunna godtaga förslaget även i denna del.

27 c §.

På därom av Sveriges dramatiska författareshörens förening gjord hemställan hava de sakkunniga här föreslagit en specialbestämmelse angående forum, av innehåll att talan om ansvar eller skadestånd för olovligt uppförande av dramatiskt eller dramatiskt-musikaliskt verk må anhängiggöras vid Stockholms rådhusrätt, även om brottet blivit begånget inom annan allmän underrätts domvärjo.

För min del har jag ställt mig tveksam, huruvida tillräckliga skäl föreligga att på detta område införa ett specialstadgande om forum. Då föreningens hemställan likväl föranlett de sakkunniga att efter samråd med representanter för de intressen, som härav beröras, upptaga dylikt stadgande, har jag icke velat föreslå dess uteslutande. Beträffande stadgandets närmare innehåll skulle det möjligen kunna ifrågasättas, huruvida det ej snarare bort föreskrivas, att då brott, varom här är fråga, blivit begånget inom olika underrätters domvärjo, talan skulle få anhängiggöras vid vilken som helst av dessa dom-

stolar. Men med hänsyn jämväl därtill, att de flesta resande teatersällskap torde utgå från eller eljest hava viss anknytning med Stockholm, samt sällskapens ledare ej sällan torde hava hemvist därstädes, har jag icke ansett mig böra i detta hänseende vidtaga någon ändring i förslaget.

Aktiebolaget radiotjänst hemställer, att ifrågavarande, av de sakkunniga föreslagna bestämmelse måtte göras tillämplig även vid talan om ansvar och skadestånd för olovlig radioutsändning.

Med hänsyn till att forumfrågan över huvud torde kunna anses oklar då det gäller radioutsändning, anser även jag ett stadgande i den av bolaget angivna riktning vara av förhållandena påkallat. Detta stadgande torde dock böra — i motsats till den av de sakkunniga föreslagna regeln, vilken är fakultativ — avse ett exklusivt forum, som tydligen bör vara Stockholms rådhusrätt. I enlighet därmed har paragrafen omarbetats.

Såsom redan antytts hava vissa paragrafer i de sakkunnigas förslag blivit i departementsförslaget sammanförda. På grund därav ävensom med hänsyn till de förut omförmälda i särskilda paragrafer vidtagna ändringarna hava mindre jämkningar funnits erforderliga även beträffande andra paragrafer. Slutligen hava vissa rent redaktionella jämkningar vidtagits.

Innan jag lämnar detta lagförslag, skall jag i korthet beröra vad betänkan- det (s. 55 ff.) innehåller rörande *tiden för auktorsrättens bestånd*.

Enligt 1877 års författarlag i dess slutliga lydelse varade skyddet mot eftertryck under författarens livstid och 50 år efter hans död, varemot i fråga om uppförande-, utförande- och föredraganderätten skyddet upphörde redan 30 år efter det auktor avlidit. Vid lagrevisionen 1919 vidtogs emellertid den ändringen, att även beträffande eftertryck skyddstiden skulle upphöra 30 år efter auktors död. Numera gäller alltså, lika för alla i auktorsrätten ingående befogenheter, en skyddstid omfattande auktors livstid och 30 år därutöver.

Bernkonventionen av 1908 innehåller härutinnan, att varje unionsland självständigt äger bestämma i fråga om skyddstidens längd. Vid konferensen i Rom framlades förslag om en för hela unionen gällande skyddstid av 50 år efter auktors död, men enighet därom kunde ej uppnås, vadan den i 1908 års konvention givna regeln allt fortfarande gäller. — Den lagbestämda skyddstiden för litterära och konstnärliga verk räcker i vanliga fall under upphovsmannens livstid och vissa år därutöver. Efter auktors död varar skyddstiden: 80 år i Spanien; 60 år i Brasiliens förenta stater; 50 år i Norge, Danmark och Finland samt i Belgien, Frankrike, Grekland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Polen, Stora Britannien och Irländska fristaten, Tjeckoslovakien och Ungern; 30 år i Sverige samt i Bulgarien, Danzig, Japan, Rumänien, Schweiz, Tyskland och Österrike. I Sovjet-Ryssland varar auktorsrätten i regel under 25 år efter ett verks första offentliggörande.

Jämlikt den engelska Copyright Act av 1911 gäller i detta avseende ett sär eget system. Skyddstiden består under auktors livstid och 50 år efter hans död. Därvid skall emellertid gälla, att sedan 25 år förflutit efter det författaren till ett utgivet verk avlidit, verkets förnyade utgivande till avsalu icke

skall anses innebära en kränkning av auktorsrätten, därest utgivaren styrker, att han lämnat auktorsrättens ägare föreskrivet meddelande om sin avsikt att utgiva verket samt betalt honom royalties för alla sålda exemplar av verket efter en beräkning av tio procent å salupriset. Regeln är således, att skyddstiden varar under auktors livstid och 50 år därefter; men det är blott under den första hälften av femtioårsperioden, som skyddet utövar sin fulla verkan. Under de sista 25 åren får vem som helst mångfaldiga ett verk, som förut utgivits, mot att till auktorsrättens innehavare betala en tantiem, uppgående till angivna procent av priset å försålda exemplar — ett rättsläge, som i den auktorsrättsliga litteraturen plägar betecknas med att verket tillhör 'le domaine public payant'. I fråga om litterära eller konstnärliga verks utnyttjande på annat sätt än genom mångfaldigande, såsom genom uppförande eller utförande, gäller den femtioåriga skyddstiden utan inskränkning.

Enligt vad i de sakkunnigas betänkande omförmäles, hava under utredningsarbetet litteraturens och tonkonstens ävensom förlagsverksamhetens representanter hos de sakkunniga hemställt, att i blivande lagförslag måtte upptagas bestämmelser om en enhetlig skyddstid, omfattande auktors livstid och 50 år därutöver.

De sakkunniga hava i betänkandet (s. 63) anført, att ehuru de funnit goda skäl tala för en förlängning av skyddstiden, de dock med hänsyn till det motstånd, som principen om en femtioårig skyddstid visat sig framkalla i vårt land, icke tilltrott sig att i första hand framlägga förslag härom. Det av de sakkunniga uppgjorda förslaget till ändring i 1919 års författarlag innefattar alltså icke någon ändrad avfattning av de i lagens 20 § upptagna bestämmelserna i ämnet.

De sakkunniga förklara emellertid, att de ansett sig icke böra helt och hållet uppgiva tanken på skyddstidens förlängning. I händelse övriga europeiska stater som för närvarande stanna vid en trettioårig skyddstid — och då främst Tyskland — skulle övergå till den i konventionen hyllade principen om femtioårsskydd, skulle enligt de sakkunnigas mening vårt land näppeligen kunna bibehålla sin nuvarande ståndpunkt. Och enligt de sakkunniga lär man kunna spåra vissa tecken till en utveckling i den antydda riktningen. Utgående från att i dylik händelse frågan även hos oss kan vinna aktualitet, redan innan de sakkunnigas förslag kommer under slutligt övervägande, hava de sakkunniga uppgjort ett särskilt utkast till ändrad lydelse av författarlagens 20 §.

Utkastet, som i fråga om mångfaldiganderätten ansluter sig till det engelska systemets huvudgrunder, innehåller huvudsakligen, att författarrätten skall gälla intill utgången av femtionde året efter det, under vilket författaren avlidit, dock skall under de sista tjugu åren av sagda tid en var äga mångfaldiga författarens verk sedan han till författarens dödsbodelägare utgivit skälig ersättning; tvist om ersättnings belopp avgöres av Stockholms rådhusrätt.

Lika med de sakkunniga anser även jag att — under förutsättning att de till den tyska språkgruppen hörande länderna skulle övergå till den längre

skyddstiden — frågan om förlängning av den i vårt land nu gällande skyddstiden bör upptagas till förnyat övervägande. För närvarande är det emellertid icke med säkerhet bekant huruvida denna förutsättning kan påräknas skola inträffa, och vid sådant förhållande saknas anledning att nu frångå de sakkunnigas huvudförslag, som innebär, att gällande bestämmelser om den författarrättsliga skyddstiden lämnas orubbade.

Jag övergår nu till de sakkunnigas förslag till lag angående ändring i vissa delar av

Lagen om rätt till verk av bildande konst.

2 §.

För att även sådant efterbildande, som får anses äga rum vid bildtelegrafering — med eller utan tråd —, skall vara konstnären förbehållet, har denna paragrafs avfattning av de sakkunniga underkastats viss jämkning.

Telegrafstyrelsen anför härutinnan: Bildtelegraferingen — för närvarande dock endast med tråd — är numera i vårt land ett kommersiellt kommunikationsmedel, som styrelsen tillhandahåller allmänheten. Visserligen kan styrelsen svårligen antaga, att styrelsen — såsom handhavare av detta nya kommunikationsmedel och såsom den, vilken genom telegrafstationernas personal ombesörjer den telegrafiska överföringen av bilderna och således kan sägas utföra efterbildandet eller mångfaldigandet — skulle kunna göras ansvarig för en överträdelse av den föreslagna lagen. Och det lär icke skäligen kunna begäras, att personalen före ett sådant telegrams expediering, som ju bör ske med minsta möjliga tidsutdräkt, skall undersöka, huruvida kostnarens tillstånd är för handen eller icke. Dock anser sig styrelsen böra bestämt påyrka, att i lagen införes en uttrycklig bestämmelse om att styrelsen ävensom telegrafverkets personal äro fritagna från ansvar för dylik överträdelse.

Styrelsen tillägger, att vad sålunda anförts gäller icke endast förevarande lag utan även författarlagen, eftersom praktiskt taget allt, som skyddas genom sistnämnda lag, kan överföras genom bildtelegrafi, varförutom allt skriftligen avfattat kan överföras på vanlig telegrafisk väg, där telegrafverket således också tillhandagår med ett mångfaldigande av verket.

Enligt min mening lär det över huvud ej kunna göras gällande, att omfördälda lagbud skulle innefatta en skyldighet för telegraftjänsteman att ur den synpunkt, varom här är fråga, granska till telegrafiskt överförande inlämnade bilder. Då fråga om telegraftjänstemans ansvar härvidlag praktiskt taget ej torde kunna uppkomma, lär någon bestämmelse i den av styrelsen antydda riktning ej vara erforderlig.

8 a §.

Andra punkten av paragrafens första stycke avser signering av vissa verk av grafisk konst.

Akademien för de fria konsterna framhåller, att den moderna grafikern utför sin gravyr på plattor även av annat material än de i de sakkun-

nigas förslag angivna; akademien erinrar härvid särskilt om det ofta förekommande linoleumsnittet — ett avtryck från en platta av linoleum.

Lagrummet har omredigerats i enlighet med akademiens därtutinnan gjorda förslag.

17 §.

Angående den ändring, som jag låtit vidtaga i andra punkten av denna paragraf, hänvisas till motiveringen här ovan till 26 § i förslaget till ändringar i författarlagen.

17 a §.

I likhet med vad jag föreslagit beträffande 26 a § författarlagen har jag ansett 17 a § böra undergå sådan omredigering, att straff inträder även då åsidosättandet av den i paragrafen angivna skyldigheten beror av oaktsamhet.

Även i denna lag hava ett par paragrafer sammanförts samt i övrigt vissa i det föregående ej särskilt anmärkta ändringar och jämkningar vidtagits.

Samtidigt med de två lagarna om rätt till litterära och musikaliska verk samt om rätt till verk av bildande konst utfärdades den 30 maj 1919 *lagen om rätt till fotografiska bilder*. Denna lag har ej varit föremål för de sakkunnigas revisionsarbete.

Bokförläggarföreningen ifrågasätter, huruvida icke i denna lag böra vidtagas ändringar motsvarande de i konstverkslagen gjorda. Föreningen anför härutinnan: Icke sällan, exempelvis då i en bok återgives en fotografi av ett konstverk, gripa båda lagarna in i varandra på ett sätt som motiverar ensartade bestämmelser. Särskilt synes det olämpligt att låta fotografilagens nuvarande ansvars- och skadeståndsbestämmelser kvarstå under det att konstverkslagen därtutinnan reviderats.

Jag vill icke bestrida, att de av föreningen berörda omständigheterna kunna synas i viss mån tala för en omarbetning även av fotografilagen. Men å andra sidan hava konventionens i art. 3 och 14 upptagna bestämmelser angående fotografiska bilder icke i sak förändrats vid konferensen i Rom. Visserligen har i art. 14, som handlar om kinematografi, andra stycket i tydlighetens intresse omformulerats. Till den förutvarande bestämmelsen, att såsom litterära eller konstnärliga verk skyddas kinematografiska alster, där verkets upphovsman givit detsamma en original karaktär, har nämligen nu fogats det tillägg att, då någon sådan original karaktär ej är för handen, det kinematografiska alstret åtnjuter det skydd, som tillkommer fotografiska verk. Men såsom i förutnämnda år 1914 avgivna betänkande (s. 73 o. 191) omförmäles, gäller redan denna regel i förhållandet mellan 1919 års konstverks- och fotografilagar. Hänsynen till konventionen kräver alltså icke någon ändring i fotografilagen. Därtill kommer att, på sätt i nyssnämnda betänkande (s. 42) närmare utvecklas, ifrågasvarande två lagar äro av helt olika natur i det att konstverkslagen avser auktorsrätt, men fotografilagen en därifrån artskild teknisk skydds rätt. Vad an-

går de av föreningen särskilt nämnda ansvars- och skadeståndsbestämmelserna, så grundar sig den med avseende på dessa i konstverkslagen vidtagna ändringen väsentligen på hänsynen till det personliga momentet i auktorsrätten, vilket ju knappast äger motsvarighet ifråga om fotografens rätt. Motsvarande ansvars- och skadeståndsbestämmelser skulle ock i fotografilagen te sig onödigt vidlyftiga.

I likhet med de sakkunniga är jag således av den uppfattningen, att intresset av en, i och för sig visserligen önskvärd, formell överensstämmelse mellan omförmälda två lagar icke bör föranleda en ur saklig synpunkt knappast fullt motiverad omarbetning av fotografilagen.»

Föredraganden uppläser härefter de i enlighet med vad sålunda anförts omarbetade förslagen till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 (nr 381) om rätt till litterära och musikaliska verk* och till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 (nr 382) om rätt till verk av bildande konst* av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Nils Falk.

Bilaga.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 (nr 381) om rätt till litterära och musikaliska verk.

Härigenom förordnas, dels att 1—3, 10—12, 14—18, 24—28 och 32 §§ lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk, av vilka lagrum 12 § ändrats genom lagen den 18 mars 1927 (nr 51), skola, vissa paragrafer i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse, dels ock att i nämnda lag den 30 maj 1919 skola införas fyra nya paragrafer, betecknade 17 a, 18 a, 27 a och 27 b §§ samt lydande som följer:

1 §.

Enligt de i denna lag givna bestämmelser skyddas rätten till följande verk, nämligen:

- 1) skrift och muntligt föredrag;
- 2) musikaliskt verk;
- 3) teckning samt — — — — — såsom konstverk;
- 4) mimiskt verk.

Med författare — — — — — ovan sägs.

2 §.

Författare äge med de inskränkningar, varom stadgas i 9—12 och 14 §§, uteslutande rätt

att genom tryck, fotografi eller på annat sätt mångfaldiga sitt verk;

att offentligen föredraga skrift eller muntligt föredrag, utföra musikaliskt verk eller uppföra dramatiskt eller mimiskt verk;

att medelst kinematografi, varunder inbegripes liknande förfarande, offentligen framföra mimiskt verk (bildfilm) samt att på dylikt sätt offentligen framföra skrift, muntligt föredrag eller musikaliskt verk (ljudfilm);

att genom radio utsända sitt verk.

Till mångfaldigande hänföres jämväl att överföra ett verk på mekaniskt tal- eller musikinstrument eller på vals, platta, band eller annan till dylikt instrument hörande inrättning. Där ett sålunda överfört verk genom instrumentet återgives, anses detta såsom föredragande eller utförande av verket.

3 §.

Den enligt 2 § författare tillerkända befogenhet innebär även uteslutande rätt för honom att mångfaldiga ävensom offentligen föredraga, utföra eller uppföra eller ock medelst kinematografi framföra eller genom radio utsända sitt verk i översättning till annat språk eller från en till annan munart av samma språk, så ock i bearbetning.

Såsom bearbetning anses i synnerhet:

1) dramatisering eller eljest överförande av en skrift från en litterär form till en annan ävensom skrifts överförande till en form, avsedd att återgivas genom kinematografi;

2) ett musikaliskt — — — — — flera sångstämmor.

Såsom bearbetning — — — — — självständigt sådant.

10 §.

Utan hinder av vad i denna lag är stadgat vare tillåtet:

1) att ett verk mångfaldigas för enskilt bruk så ock att skrift eller muntligt föredrag eljest avskrivs för hand;

2) att utgiven skrift offentligen uppläses av den, som icke yrkesmässigt ägnar sig åt uppläsning, eller av yrkesuppläsare, där denne icke erhåller någon ersättning eller uppläsningen blivit i folkbildningssyfte anordnad av statsunderstödd folkbildningsorganisation;

3) att utgivet musikaliskt verk offentligen utföres, då antingen allmänheten äger utan avgift övervara utförandet och detta ej heller sker i förvärvssyfte eller ock den av utförandet härflytande inkomsten är avsedd för välgörande ändamål och den utförande icke erhåller någon ersättning;

4) att ett verk genom radio utsändes för religiös uppbyggelse eller för elementär undervisning eller att ett verks offentliga uppläsande eller utförande återgives genom radio, då allmänheten äger utan avgift övervara uppläsandet eller utförandet och detta ej heller sker i förvärvssyfte.

11 §.

Tillåtet vare vidare:

1) att vid — — — — — ytterligare utveckling;

2) att utgiven dikt mångfaldigas i musikaliskt verk såsom text till notskriften eller upptages på konsertprogram;

3) att mindre delar av utgiven skrift eller, där den är av ringa omfång, hela skriften intages i sådan, ur flera författares skrifter hämtad samling, som efter sin beskaffenhet är avsedd att tjäna till bruk vid gudstjänst eller i skolor eller eljest vid elementär undervisning. I en dylik för den elementära undervisningen avsedd samling må dock icke intagas mer av samma författares skrifter än som motsvarar ett tryckark av dessa; ej heller må i sådan samling helt eller delvis intagas skrift, som är författad för att användas vid den elementära undervisningen.

I fall, varom i första stycket under 2 eller 3 förmåles, må det nyttjade verket icke förändras utan tillstånd av författaren eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 15 § första stycket; dock vare, där så erfordras, översättning tillåten.

I vetenskaplig framställning eller i skrift, som är avsedd att tjäna till bruk vid undervisning, må till förklaring av texten intagas teckning eller avbildning, som utgivits eller varit offentligen utställd; dock att teckningen eller avbildningen icke må utan sådant tillstånd, som i nästföregående stycke är sagt, förändras i vidare mån än som nödvändigöres av det för återgivandet använda förfarandet.

12 §.

Likaledes vare tillåtet:

- 1) att delar — — — litterärt verk;
- 2) att ett utgivet musikaliskt verk eller del därav intages i sådan ur flera tonsättares verk hämtad samling, som efter sin beskaffenhet är avsedd att tjäna till bruk vid gudstjänst eller i skolor, musikskolor dock undantagna, eller eljest vid elementär undervisning. I en dylik för den elementära undervisningen avsedd samling må dock ej av en och samma tonsättare intagas flera verk eller delar därav än som motsvara en tjugondel av samlingens hela antal och högst fem, ej heller något verk eller del därav med flera än trettio-två takter. Ej må i sådan samling helt eller delvis intagas verk, som är författat för att användas vid den elementära undervisningen.

I fall, varom i första stycket under 2 förmåles, må det nyttjade verket icke förändras utan tillstånd av tonsättaren eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 15 § första stycket; dock vare tillåtet att för ett instrument eller en sångstämma omsätta verk, som är satt för flera instrument eller stämmor.

14 §.

Tillåtet vare ock att i tidning eller tidskrift intaga ur annan tidning eller tidskrift hämtade artiklar i ekonomiska, politiska eller religiösa dagsfrågor, så framt ej förbehåll mot eftertryck blivit vid artikeln utsatt.

Då artikel sålunda intages, skall den nyttjade tidningens eller tidskriftens titel tydligt angivas.

15 §.

Efter författares död gånge hans rätt enligt denna lag över till dem, som jämlikt lagstiftningen om giftorätt, arv och testamente äro berättigade till hans kvarlåtenskap, och från dessa vidare enligt enahanda grunder.

Författarrätt må, med eller utan inskränkning, överlätas till annan. I fråga om verkan av sådan överlåtelse gälle, där ej andra villkor äro avtalade, vad i 16—18 §§ sägs.

16 §.

Har författarrätt med avseende å ett verk till någon överlåtits, må denne

icke, utan tillstånd av författaren eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 15 § första stycket, förändra verket i vidare mån än som nödvändig göres av det med överlåtelsen avsedda ändamålet.

Författare, som å annan överlåtit rätt till ett verk, äge påfordra att, vid verkets mångfaldigande eller dess offentliga föredragande, utförande eller uppförande eller framförande medelst kinematografi eller utsändande genom radio, angives hans namn eller diktat namn, varunder han plägar framträda.

17 §.

Den, som genom överlåtelse erhållit förlagsrätt till ett verk, må ej utgiva mer än en upplaga, vilken ej må överstiga ettusen exemplar.

Har innehavare av förlagsrätt till ett verk icke inom två år efter det författaren avlämnat fullständigt manuskript utgivit verket, vare hans förlagsrätt förfallen och behålle författaren vad han redan må hava uppburit i betalning.

Har utgivet verk utgått ur bokhandeln och tillkommer förläggaren rätt att utgiva ny upplaga, äge författaren påfordra verkets förnyade utgivande. Varder ej, inom ett år från det han därom gjort framställning hos förläggaren, verket på nytt utgivet, vare lag som i andra stycket sägs.

17 a §.

Varder författarrätt överlåten å förläggare, äger denne ej å överlåtelsen grunda rätt att offentligen föredraga, utföra eller uppföra det verk, överlåtelsen avser, eller låta det framföras medelst kinematografi eller utsändas genom radio eller verkställa översättning eller bearbetning därav eller på mekaniskt instrument eller därtill hörande inrättning överföra verket.

18 §.

Har författare å annan överlåtit rätt att offentligen föredraga, utföra eller uppföra ett verk, vare denne berättigad att, på det sätt överlåtelsen avser, återgiva verket överallt och så ofta han finner för gott, men ej att på annan överlåta någon rätt därtill.

Överlåtelse, varom här är fråga, skall anses gälla för en tid av fem år. Har, då uteslutande rätt att föredraga, utföra eller uppföra ett verk till någon överlåtit för längre tid än fem år, denne under fem på varandra följande år ej begagnat sig därav, vare den, som överlåtit rätten, oförhindrad att lämna tillstånd till verkets återgivande även åt andra.

18 a §.

Vid överlåtelse av rätt att offentligen föredraga, utföra eller uppföra eller att genom radio utsända ett verk företrädes i fråga om dramatiskt verk, därtill musik hörer, tonsättaren av textens författare, varemot beträffande opera eller annat musikaliskt verk, vartill hörer text, författaren till texten företrädes av tonsättaren. Har endera uppburit ersättning för sådan överlåtelse, vare han pliktig att till den andre utgiva skäligen andel därav.

Vad nu är sagt gälle ock där fråga är om rätt att på mekaniskt instrument eller därtill hörande inrättning överföra musikaliskt verk, vartill hörer text.

24 §.

Med böter från och med fem till och med tvåtusen kronor straffes den som

- 1) uppsåtligen eller av oaktsamhet, i strid mot denna lag mångfaldigar ett verk eller del därav, i ett eller flera exemplar;

- 2) till salu håller eller genom försäljning, utdelande, uthyrande eller annorledes sprider sådant exemplar av ett verk som, enligt vad han vet eller bort veta, blivit av annan framställt i strid mot denna lag eller lagligen kunnat framställas allenast för enskilt bruk;

- 3) i riket till spridande inför sådant exemplar av ett verk som, enligt vad han vet eller bort veta, framställts utan författarens tillstånd i fall, då sådant tillstånd skulle hava erfordrats för verkets mångfaldigande här i riket;

- 4) uppsåtligen eller av oaktsamhet, i strid mot denna lag föredrager, utför eller uppför eller ock medelst kinematografi framför eller genom radio utsänder ett verk eller del därav.

25 §.

Har ett verk mångfaldigats i strid mot denna lag, skola de därvid framställda exemplaren efter målsägandens val antingen förstöras eller ock utlämnas till målsäganden mot ersättning för värdet eller mot avdrag därför å honom tillkommande skadestånd. Vad nu är sagt äge ock tillämpning i fråga om exemplar, som lagligen kunnat framställas allenast för enskilt bruk, där det hålles till salu eller sprides eller ock nyttjas vid verkets offentliga föredragande, utförande eller uppförande.

Med formar — — — — — ej må ske.

Vad ovan — — — — — eljest förfogar.

26 §.

Med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor straffes den som, uppsåtligen eller av oaktsamhet, i strid mot denna lag förändrar ett verk, så ock den som, ändå att han vet eller bort veta att sådan ändring blivit av annan vidtagen, håller till salu eller sprider exemplar av det ändrade verket. I fråga om förfarande med olagliga exemplar och materialier skall vad i 25 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Med böter såsom i första stycket sägs straffes ock den som, uppsåtligen eller av oaktsamhet, åsidosätter honom enligt 16 § andra stycket åliggande skyldighet att angiva författares verkliga eller diktade namn.

27 §.

Den som, uppsåtligen eller av oaktsamhet, underlåter att fullgöra vad i 13 § är föreskrivet om angivande av författares namn eller

vad i 14 § stadgas om angivande av titel å tidning eller tidskrift, vars innehåll nyttjas på sätt där sägs,

domes till böter från och med fem till och med etthundra kronor.

27 a §.

Den, som enligt 24, 26 eller 27 § är förfallen till ansvar, gälde ock ersättning för förlust, lidande eller annat förfång, som tillskyndats målsäganden genom den brottsliga gärningen. Understiger ersättningen vinst, som den brottslige ernått genom sitt förfarande, vare han skyldig att i stället för ersättning utgiva sagda vinst. Ej må i något fall ersättningen understiga tjugufem kronor.

Har någon företagit handling, som avses i de i första stycket nämnda lagrum, men kan uppsåt eller oaktsamhet ej anses ligga honom till last, vare han ändock pliktig att utgiva vinst, som handlingen för honom medfört.

27 b §.

Rätt domstol i mål om ansvar eller skadestånd för olovlig radioutsändning av verk, som i denna lag avses, vare Stockholms rådhusrätt.

Talan om ansvar eller skadestånd för olovligt uppförande av dramatiskt eller dramatiskt-musikaliskt verk må anhängiggöras vid Stockholms rådhusrätt, även om brottet blivit begånget inom annan allmän underrätts domvärjo.

28 §.

Brott, som i denna lag sägs, må ej åtalas av allmän åklagare, där det ej av målsäganden angives till åtal.

32 §.

Denna lag — — — — — angivna undantag:

- 1) Den enligt — — — — — författaren avlidit.
- 2) Dramatiskt eller — — — — — offentligen uppföras.
- 3) Författarens i — — — — — nämnda avseende.
- 4) Var bearbetning — — — — — historisk framställning.
- 5) Har ett — — — — — fritt spridas.
- 6) Formar, stenar, — — — — — jämväl tillåtet.
- 7) Den, som — — — — — uppföra verket.
- 8) Har skrift, muntligt föredrag eller musikaliskt verk före denna lags trädande i kraft överförs på mekaniskt tal- eller musikinstrument eller därtill hörande inrättning, vare sådant överförande tillåtet för en var; och må exemplar av vad sålunda blivit överfört fritt spridas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1931.

Den äger tillämpning jämväl med avseende å verk, som före nämnda dag tillkommit, men medför ej rubbning i avtal, som dessförinnan slutits.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 (nr 382) om rätt till verk av bildande konst.

Häri genom förordnas, dels att 2, 8—11 och 15—21 §§ lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst skola, vissa paragrafer i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse, dels att tredje stycket av 5 § samma lag skall upphöra att gälla, dels ock att i lagen skola införas två nya paragrafer, betecknade 8 a och 20 a §§ samt lydande som följer:

2 §.

Konstnär äge med de inskränkningar, varom stadgas i 5—7 §§, uteslutande rätt att efterbilda sitt konstverk, vare sig genom konstnärligt förfarande eller genom mångfaldigande medelst tryck, fotografi, avgjutning eller på annat sätt. Till efterbildande hänföres jämväl att bygga efter byggnadsverk eller efter ritning eller modell till sådant.

Såsom efterbildande — — — — — självständigt sådant.

8 §.

Vid efterbildande av konstverk i enlighet med vad i 6 eller 7 § medgives må verket icke, utan tillstånd av konstnären eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 9 § första stycket, förändras i vidare mån än som nödvändiggöres av det för efterbildandet använda förfarandet.

8 a §.

Å konstverk må icke, utan tillstånd av konstnären själv, annan anbringa hans signatur. Är verk av grafisk konst tillkommet genom avtryck från platta av metall, sten, trä eller annat material, må signering ej av annan verkställas, ändå att konstnären därtill samtyckt.

Å efterbildning av konstverk må ej i något fall konstnärens signatur anbringas på sådant sätt, att därav kan uppkomma förväxling mellan efterbildningen och originalverket.

9 §.

Efter konstnärs död gånge hans rätt enligt denna lag över till dem, som jämlikt lagstiftningen om giftorätt, arv och testamente äro berättigade till hans kvarlåtenskap, och från dessa vidare enligt enahanda grunder.

Konstnärs rätt må, med eller utan inskränkning, överlåtas till annan. I fråga om verkan av sådan överlåtelse gälle, där ej andra villkor äro avtalade, vad i 10 och 11 §§ sägs.

10 §.

Övergår konstverk — — — — — i överlåtelsen.

Dock skall, där konstverk av konstnären eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 9 § första stycket, överlåtits till staten eller menighet, överlåtelsen anses innefatta jämväl rätt att genom fotografi efterbilda verket, oförkränkt den rätt, som i enahanda avseende tillkommer överlåtaren.

Är porträttbild utförd efter beställning, må den ej av konstnären eller annan efterbildas utan tillstånd av beställaren eller, efter dennes död, av hans efterlevande make och arvingar.

11 §.

Har konstnär i denna lag omförmälda rätt med avseende å ett konstverk till någon överlåtits, må denne icke, utan tillstånd av konstnären eller dem, på vilka hans rätt övergått enligt 9 § första stycket, vid efterbildande förändra verket i vidare mån än som nödvändig göres av det för efterbildandet använda förfarandet.

Konstnär, som å annan överlåtit rätten att efterbilda ett konstverk, äger påfordra, att hans namn anges å efterbildningen.

15 §.

Med böter från och med fem till och med tvåtusen kronor straffes den som

1) uppsåtligen eller av oaktsamhet, i strid mot denna lag efterbildar ett konstverk eller del därav, i ett eller flera exemplar;

2) till salu håller eller genom försäljning, utdelande, uthyrande eller annatledes sprider eller offentligen utställer sådan efterbildning av ett konstverk som, enligt vad han vet eller bort veta, blivit av annan utförd i strid mot denna lag eller utförts allenast för studieändamål eller enskilt bruk;

3) i riket till spridande eller offentligt utställande inför sådan efterbildning av ett konstverk som, enligt vad han vet eller bort veta, utförts utan konstnärens tillstånd i fall, då sådant tillstånd skulle hava erfordrats för verkets efterbildande här i riket.

16 §.

Har ett konstverk efterbildats i strid mot denna lag, skola de därvid utförda efterbildningarna efter målsägandens val antingen förstöras eller ock utlämnas till målsäganden mot ersättning för värdet eller mot avdrag därför å honom tillkommande skadestånd. Vad nu är sagt äge ock tillämpning i fråga om efterbildning, som blivit utförd allenast för studieändamål eller enskilt bruk, där den hålles till salu eller sprides eller offentligen utställs.

Med formar — — — — — ej må ske.

Vad nu — — — — — eljest förfogar.

Bestämmelserna här — — — — — ett byggnadsverk.

17 §.

Med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor straffes den som, uppsåtligen eller av oaktsamhet, vid efterbildande av ett konstverk förfar i strid mot bestämmelserna i 8 § eller 11 § första stycket, så ock den som till salu håller eller sprider eller offentligen utställer efterbildning vilken, enligt vad han vet eller bort veta, utförts i strid mot nämnda bestämmelser. I fråga om förfarande med olagliga efterbildningar och materialier skall vad i 16 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Med böter såsom i första stycket sägs straffes ock den som, uppsåtligen eller av oaktsamhet, åsidosätter honom enligt 11 § andra stycket åliggande skyldighet att angiva konstnärs namn.

18 §.

Till böter från och med fem till och med femhundra kronor dömes den som, uppsåtligen eller av oaktsamhet, i strid mot stadgandet i 10 § tredje stycket efterbildar en enligt denna lag skyddad porträttbild, så ock den, som till salu håller eller sprider eller offentligen utställer sådan efterbildning av en skyddad porträttbild som, enligt vad han vet eller bort veta, blivit av annan utförd i strid mot nämnda stadgande; och skall i fråga om förfarande med olagliga efterbildningar och materialier vad i 16 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

19 §.

Anbringar någon, uppsåtligen eller av oaktsamhet, emot föreskrifterna i 8 a § konstnärs signatur å konstverk eller efterbildning av konstverk, varde, ändå att konstverket eller efterbildningen icke är föremål för skydd enligt denna lag, straffad med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

Till böter, som nu sagts, dömes ock den, som till salu håller eller sprider eller offentligen utställer konstverk eller efterbildning, varå, enligt vad han vet eller bort veta, konstnärens signatur anbragts i strid mot bestämmelserna i 8 a §.

20 §.

Den som, uppsåtligen eller av oaktsamhet, underlåter att fullgöra vad i 6 § är föreskrivet om angivande av konstnärs namn eller signatur, dömes till böter från och med fem till och med ethundra kronor.

20 a §.

Den, som enligt 15, 17, 18, 19 eller 20 § är förfallen till ansvar, gälde ock ersättning för förlust, lidande eller annat förfång, som tillskyndats målsäganden genom den brottsliga gärningen. Understiger ersättningen vinst, som den brottslige ernått genom sitt förfarande, vare han skyldig att i stället för er-

sättning utgiva sagda vinst. Ej må i något fall ersättningen understiga tjugufem kronor.

Har någon företagit handling, som avses i de i förstå stycket nämnda lagrum, men kan uppsåt eller oaktsamhet ej anses ligga honom till last, vare han ändock pliktig att utgiva vinst, som handlingen för honom medfört.

21 §.

Brott, som i 19 § sägs, hörer under allmänt åtal, men eljest må brott mot denna lag ej åtalas av allmän åklagare, där det ej av målsäganden angives till åtal.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1931.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 12 juni 1930.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden STENBERG,
APPELBERG,
TISELIUS,
regeringsrådet SÖDERWALL.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 2 maj 1930, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 (nr 381) om rätt till litterära och musikaliska verk* och *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 (nr 382) om rätt till verk av bildande konst*.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av tillförordnade ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, hovrättsassessorn Gustaf Eklund.

I anledning av förslagen avgåvos följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 (nr 381) om rätt till litterära och musikaliska verk.

1 §.

Lagrådet:

Denna paragraf i förslaget skiljer sig från den gällande lagen därutinnan, att bland de uppräknade förmålen för auktorsrätt icke medtagits kinematografiska verk. Nämnade ändring har föreslagits i det av sakkunniga år 1929 avgivna betänkande, som ligger till grund för det remitterade förslaget, och avser enligt motiven icke någon nyhet i sak utan har ansetts påkallad av systematiska skäl. Det, som genom kinematografi framföres till beskådande (stumfilm, bildfilm), vore nämligen — i den mån det icke fölle inom området för dagshändelser och dylikt, som ej kunde giva upphov till auktorsrätt — att hänföra till den grupp av verk, som i paragrafen betecknades såsom mimiska (pantomimer och baletter) och som i lagens 2 § förklarades vara skyddade mot offentligt uppförande. I den mån åter som det visade sig möjligt att framföra litterära eller musikaliska verk medelst så kallad ljudfilm, syntes spørsmålet om författarens

rätt att förfoga över dylikt framförande böra, i likhet med övriga spörsmål om författarens bestämmanderätt i fråga om hans verks offentliggörande, erhålla sin reglering i 2 §.

Då förslaget sålunda hänför bildfilmen, såvitt den överhuvud skall åtnjuta skydd enligt förevarande lag, under begreppet mimiskt verk, kan häremot till en början erinras, att det rent språkligt lär vara ganska främmande för den allmänna uppfattningen att betrakta bildfilmen såsom ett mimiskt verk, likställt med en pantomim. Men jämväl sakligt sett lämnar den ändrade konstruktionen rum för invändningar. Visserligen gäller i stor utsträckning om filmdramat, att det, liksom pantomimen, såsom uttrycksmedel använder mänskliga rörelser, åtbörder och minspel. I filmdramat upptages dock ofta en väsentlig plats av händelser och scenerier, som helt sakna mimisk karaktär. Även härutinnan meddelas naturligtvis föreskrifter i det »filmmanuskript» eller »scenario», vars författare enligt rådande uppfattning i regel torde vara att anse såsom filmdramats auktor, och det kan näppeligen vara riktigt att med avseende å dessa, för dramats idé måhända ytterst betydelsefulla delar fränkänna verket skydd enligt författarlagen. Det riktiga synes därför vara att erkänna en författarrätt till bildfilmen såsom sådan, och då ljudfilmen, praktiskt taget, väl städse innefattar en bildfilm, bör detsamma gälla om ljudfilmen.

Om man erkänner en författarrätt till filmverket såsom sådant, medför detta dock ej, att icke vid sidan härav viss rätt med avseende å filmverket kan tillkomma författaren av ett litterärt verk, varav filmen utgör en bearbetning, eller kompositören beträffande i ljudfilm ingående musik. Av särskilt praktisk betydelse blir då, såsom ock av representanter för filmindustrien framhållits, frågan, huruvida ett av författare eller kompositör lämnat medgivande att filmatisera hans verk bör anses innefatta en överlåtelse av hans rätt med avseende å den blivande filmens framförande. Härom ger lagen icke något uttryckligt stadgande. Bestämmelserna i 2 och 3 §§ kunna emellertid knappast tolkas annorlunda än att författare eller kompositör, som lämnat dylikt medgivande, måste anses äga sådan rätt med avseende å filmverket att, om ej genom avtal mellan honom och det företag, som låtit utarbete filmen, annorlunda bestämts, hans tillstånd erfordras för verkets offentliga framförande. Det oaktat lär en rimlig kontraktstolkning ofta leda till antagandet, att vid överlåtelse av filmatiseringsrätten kontrahenterna avsett jämväl rätten till filmens framförande. Ett dylikt sakernas tillstånd är uppenbarligen otillfredsställande, i synnerhet för den enskilde biografägaren, som före framförandet av en film svårligen har tillfälle att göra sig underrättad angående alla de omständigheter, som kunna inverka på frågan om framförandets laglighet. Bland annat av denna anledning synes ett mera fullständigt legislativt ordnande av hithörande förhållanden vara av behovet påkallat. Därvid torde även andra svårösta spörsmål uppstå sig, exempelvis huruvida icke ursprunglig auktorsrätt bör kunna tillkomma det företag, för vars räkning filmen framställs och hos vilket författaren till filmmanuskriptet ofta lär vara fast anställd, samt huruvida icke någon dylik rätt bör tillerkännas regissören och måhända även skådespelaren, vilkas skapande verksamhet i fråga om filmen har en helt annan betydelse än

i fråga om teaterdramat. Då någon utredning av de spörsmål, som utvecklingen på filmens område gjort aktuella, icke föreligger, kan det ej ifrågakomma att i ärendets nuvarande läge föreslå något frångående av gällande lags grundsatser. För övrigt torde det visa sig, att på grund av filmverksamhetens internationella natur en tillfredsställande ordning icke kan genomföras av ett land ensamt.

Under föreliggande förhållanden synes det icke vara påkallat att med avvikelse från den ståndpunkt, som intages av Bernkonventionen (art. 14 under 2), ur lagens uppräknings av föremålen för författarrätt utesluta kinematografiska verk. Lagrådet hemställer därför, att 1 § i 1919 års lag måtte lämnas oförändrad. Bifalles denna hemställan, föranledas därav jämkningar i andra delar av det föreliggande förslaget.

10 §.

Lagrådet:

Angående rätten att offentligen föredraga en skrift stadgades i 2 § av sakkunnigförslaget, att, innan skriften utgivits, författaren hade uteslutande rätt att *föredraga* densamma samt att, med visst undantag, utgiven skrift ej finge utan författarens samtycke *uppläsas* av den, som yrkesmässigt ägnade sig åt uppläsning. Om en utgiven dikt blivit tonsatt, skulle den således få föredragas genom *sång*, även om författaren ej lämnat sitt medgivande därtill. Någon ändring härutinnan synes ej motiverad och lär ej heller hava avsetts med det remitterade förslaget. Vid det redaktionella anordnandet av bestämmelserna om författarrättens innehåll har emellertid, såsom framgår av en jämförelse mellan 2 och 10 §§ i sistnämnda förslag, det sångliga föredragandet av en skrift kommit att omfattas av huvudregeln i 2 § om författarens uteslutande rätt. Erforderlig rättelse torde verkställas genom att bland undantagen i 10 § under 2) införes såsom tillåtet, att utgiven skrift offentligen föredrages annorledes än genom uppläsning. Ett på detta sätt avfattat undantag innebär, att regeln i 2 § frångås beträffande ej blott föredragning genom sång utan även sådant återgivande av en på mekaniskt tal- eller musikinstrument eller därtill hörande inrättning överförd sång, som enligt 2 § andra stycket skall anses såsom ett föredragande av sången.

Under 4) har i förevarande paragraf upptagits en bestämmelse, varigenom vissa undantag medgivits från grundsatsen, att författarrätten jämväl innebär uteslutande befogenhet att genom radio utsända det verk rättigheten avser. I ännu ett hänseende synes emellertid skäl till dylikt undantag förefinnas. I det utlåtande, som aktiebolaget radiotjänst avgivit över sakkunnigförslaget, fäster bolaget uppmärksamhet vid det s. k. radioreportaget, d. v. s. återgivande i radio av dagshändelser, vartill bland annat vore att räkna beskrivning av idrottstävlingar. Vid sådana kunde förekomma exekverande av musik, men något program härför vore sällan på förhand uppgjort. Radioföretaget borde i sådana fall icke kunna utsättas för efterräkningar av en kompositör, vilkens verk ingått bland utförda stycken.

Vid radioutsändningar av den här angivna arten är syftet, att lyssnarna skola kunna följa förloppet av en tilldragelse av allmänare intresse. Dylik utsändning skiljer sig därför väsentligt från utsändning enligt ett av radioföretaget uppgjort program; det kan stundom vara omöjligt för utsändaren att på förhand veta, huruvida såsom moment i händelseföljden kommer att ingå exempelvis utförandet av ett musikaliskt verk, till vars utsändande genom radio tonsättarens medgivande bort inhämtas. Med beaktande jämväl, att den ersättning auktor skulle kunna betinga sig för en sådan utsändning av sitt verk säkerligen skulle bliva mycket obetydlig, bör enligt lagrådets mening återgivandet genom radio av ett verks offentliga uppläsande eller utförande vara fritt — förutom då allmänheten äger utan avgift övervara uppläsandet eller utförandet och detta ej heller sker i förvärvssyfte — i varje fall då verkets utsändande ingår i återgivande av en fortlöpande dagshändelse.

Justitierådet Appelberg:

I fråga om det under 2) upptagna undantaget må utom vad ovan av lagrådet anförts ytterligare framhållas, att enligt den i förslaget använda terminologien nu angivna undantag icke kommer att avse sådant offentligt återgivande av en såsom text för sång använd skrift, som sker vid sångens framförande genom kinematografi eller dess utsändande i radio. Vid dylikt återgivande av sång är alltså icke blott tonsättarens utan även textförfattarens tillstånd behöfligt. Enligt regeln i 18 a § äger väl tonsättaren härvid företräda textförfattaren, men skulle skyddet för tonsättarens rätt hava utgått under det textförfattarens rätt består, blir den, som vill på nämnda sätt framföra sången, skyldig begära denne senares tillstånd. Materiellt medför regeln om textförfattarens rätt vid dylikt framförande, att tonsättaren blir enligt 18 a § skyldig att till textförfattaren utgiva skälig andel av den för överlåtelsen bekomna ersättningen. Det kan sättas i fråga, om denna textförfattarens rätt står i god överensstämmelse med den grund, på vilken bestämmelsen under 2) i 11 § vilar, och med regeln, att vid sångs offentliga återgivande genom mekaniskt musikinstrument textförfattarens tillstånd ej är behöfligt. I allt fall är att märka, att då hittills tonsättare kunnat fritt använda vilken som helst dikt såsom text för sång utan att behöva avstå någon del av vad för sångens utförande kunnat inflyta, det icke kan vara tillfredsställande, att en ny lagstiftning ålägger honom skyldighet härutinnan vad angår kompositioner, som tidigare tillkommit. Därest förslagets ståndpunkt beträffande textförfattares rätt i fråga om sångs framförande genom kinematografi och i radio bibehålles, synes alltså en övergångsbestämmelse böra givas av innebörd, att om före lagens ikraftträdande satts musik till en dikt, det skall vara tillåtet att medelst kinematografi framföra eller i radio utsända dikten såsom text till musiken.

16 §.

Lagrådet:

Bestämmelsen i andra stycket innebär, att en författare, som överlätit sitt verk till mångfaldigande eller offentligt framförande, äger påfordra, att

hans namn angives vid mångfaldigandet eller framförandet, oavsett att avtalet icke innehåller något härom. Denna rätt att påfordra namnets utsättande anses så självfallen, att den bör tillkomma författaren i varje fall, då avtalet icke innehåller motsatsen. Detta torde vara riktigt, när fråga är om överlåtelse av rätten att mångfaldiga ett verk; att författare till skrift eller musikstycke, som tryckes, bör, även om intet nämnes i avtalet med förläggaren, vara berättigad att få sitt namn angivet på de tryckta exemplaren, ligger i sakens natur. Annorlunda ställer det sig i fråga om rätten att påfordra författarnamnets angivande vid verkets offentliga återgivande, då dylik påfordran icke skett i samband med överlåtelsen. Även utan särskild påfordran lärer väl i allmänhet vid utförande av musikstycken å konserter tonsättarnas namn angivas å tillgängliga program eller på annat sätt; däremot torde detta icke vara det vanliga vid utförande av underhållningsmusik å kaféer eller restauranger, och i fråga om den musik, varmed å biografer stumfilm plägar beledsagas, låter det sig svårigen ens göra att vid dess utförande angiva styckenas eller tonsättarnas namn. Värdet för tonsättaren av att åhörarna i dylika situationer få kännedom om hans namn torde också vara synnerligen ringa. Skulle stadgandet i nu berörda del komma till tillämpning i någon avsevärd mån, bleve det praktiskt sett nödvändigt att vid utförande av underhållningsmusik i nyss avsedda fall alltid låta musikstyckenas och tonsättarnas namn angivas. Stadgandet skulle alltså, utan att lända tonsättarna till avsevärd nytta, vålla vederbörande åtskilligt besvär, och det kunde även giva möjlighet till trakasserier. Enligt de sakkunnigas motiv har stadgandet upptagits för att tillmötesgå de krav, som art. 6 bis i den reviderade Bernkonventionen ställer på konventionsstaternas lagstiftningar. Där talas emellertid endast om författarens rätt att få gälla såsom upphovsman till sitt verk (*revendiquer la paternité de l'œuvre*), och denna rätt torde väl icke få anses åsidosatt därför att icke vid varje utförande av hans verk uttryckligen angives, att han är upphovsmannen. I enlighet med det anförda anser lagrådet stadgandet endast böra gälla författarens rätt att vid mångfaldigande av hans verk angivas såsom auktor.

17 a §.

Lagrådet:

Här avses att giva en tolkningsregel för det fall, att avtal mellan författare och förläggare innehåller, att författarrätten till visst verk överlåtes till denne senare. Vid avslutandet av förlagsavtal lärer nämligen hava utbildat sig den sedvänjan, att om den upplåtna rätten ej skall vara underkastad de i 17 § angivna inskränkningarna, densamma, i strid mot lagens terminologi, benämnes författarrätt, ehuru förläggarens befogenheter ej skola sträcka sig utöver rättigheten att mångfaldiga verket. För att stadgandets innebörd av tolkningsregel skall klarare framträda, synes någon omformulering av lagtexten böra ske.

18 §.

Lagrådet:

Andra stycket i 18 § av 1919 års lag innehåller i sin andra punkt, att om, då uteslutande rätt att uppföra ett verk till någon överlåtits, denne under fem på varandra följande år ej begagnat sig därav, den, som överlåtits rätten, är oförhindrad att lämna tillstånd till verkets återgivande även åt andra. Sammanställt med 2 § andra stycket, är detta stadgande tillämpligt jämväl med avseende å kinematografiskt verk. Enligt motiven till den nu föreslagna 18 § är det avsett, att där skulle utan saklig ändring upptagas innehållet av nämnda punkt i den gällande lagen. Ifrågavarande bestämmelse i 18 § andra stycket av förslaget har emellertid erhållit sådan avfattning, att densamma kommit att icke omfatta framförande medelst kinematografi, vilken form av återgivande i förslagets 2 § ej hänförs till »uppförande» utan fått utgöra en särskild kategori. Då saklig förändring i nämnda hänseende ej synes påkallad, hemställer lagrådet, att det nu föreslagna stadgandet ändras så, att det får avseende även å filmverken. Då efter sådan ändring andra styckets andra punkt skulle erhålla tillämplighet å en större krets av verk än samma styckes första punkt, som i detta hänseende har samma omfattning som första stycket, torde lämpligen första punkten i andra stycket flyttas upp i första stycket.

18 a §.

Lagrådet:

De här upptagna bestämmelserna om att vid överlåtelse av auktorrättsliga befogenheter i vissa fall författare av text äger företräda tonsättare eller tvärtom tonsättare äger företräda textförfattare torde böra utsträckas att gälla vid överlåtelse av rätt att medelst kinematografi offentligen framföra ett verk. Då numera kan i ljudfilm framföras såväl dramatiskt verk, vartill musik hör, som musikaliskt verk, vartill hör text, synes rimligen böra så ordnas, att filmföretagen lika väl som radioföretagen behöva förhandla med allenast den av auktorerna, vars insats är att anse som den huvudsakliga.

Att en textförfattare eller tonsättare, som uppburit ersättning ej blott för egen del utan även för sin medintressents räkning, är skyldig att till denne senare redovisa vad honom tillkommer, är så uppenbart, att lagstadgande där om lär vara överflödigt. Mot den bestämmelse om redovisningsplikt, som införts i första stycket av förevarande paragraf, må för övrigt anmärkas, att den kan giva anledning till den oriktiga tolkningen, att i alla de i paragrafen avsedda fall, då auktorerna till ett verk äro två, rätt till ersättning skall tillkomma dem båda. Detta är dock icke förhållandet; skyddstiden kan hava utlupit för endera, och, på sätt lagrådet erinrat vid 10 §, skall offentligt föredragande av en utgiven skrift såsom text till sång vara fritt.

Lagrådet:

Angående författarrätts övergång genom familjerättsligt fång stadgas i 15 § första stycket av 1919 års lag, att vid författares död hans rätt enligt

lagen skall gå över till hans dödsbodelägare. Då nu till denna bestämmelse (något omformulerad) föreslås ett tillägg av innehåll, att rättigheten skall efter enahanda grunder vidare övergå från författarens successorer, innebära detta, såsom i motiven framhålles, icke någon saklig ändring; även enligt gällande lag upphör säkerligen författarrätten icke därför, att författarens efterlevande av den första generationen avlida under skyddstiden. Samma krets av — omedelbara eller medelbara — successorer, till vilka författarrätt sålunda kan övergå, torde även böra komma i åtnjutande av den utmättningsfrihet, varom stadgas i 19 §. Det måste också antagas, att 19 § i sin nuvarande lydelse är att tolka i överensstämmelse härmed. Om nu successionsbestämmelsen förtydligas på angivna sätt, torde det till förebyggande av missförstånd bliva nödvändigt att ändra jämväl 19 §; det synes kunna stadgas, att författarrätten ej må för gäld tagas i mät i författarens bo eller hos någon, till vilken den övergått enligt 15 § första stycket. Lagrådet hemställer följaktligen, att 19 § måtte med detta innehåll upptagas i förslaget.

24—27 §§.

Lagrådet:

Enligt den föreslagna lydelsen av 24 § upptages under 2) såsom förutsättning för ansvar å den, som saluhåller eller sprider exemplar av ett verk, att exemplaret blivit framställt i strid mot författarlagen. Då däremot under 3) fråga är om straff för exemplars införande i riket, användes uttrycket »sådant exemplar av ett verk, som framställts utan författarens tillstånd i fall, då sådant tillstånd skulle hava erfordrats för verkets mångfaldigande här i riket». Man torde hava ansett uttrycket, att exemplaret »blivit framställt i strid mot denna lag» icke fullt adekvat för det fall, att exemplaret framställts i ett land, till vilket Sverige icke står i konventionsförhållande och där alltså svenskt verk icke åtnjuter skydd. Liknande synpunkter lågo, enligt vad av motiven till den gällande lagen framgår, till grund för det i nuvarande lagtext använda uttrycket »som blivit utan författarens eller hans rättsinnehavares tillstånd framställt». Mot den föreslagna lagtexten kan emellertid erinras, att med fasthållande av den använda terminologien bestämmelsen under 3) bör angivas omfatta även det fall, att någon håller till salu eller sprider till riket infört exemplar, som där sägs.

Då bestämmelsen i första stycket av 25 § torde avse jämväl exemplar, som framställts utomlands, och samma terminologi som i 24 § bör komma till användning här, hemställes om sådan jämkning av nämnda bestämmelse, att den blir tillämplig när ett verk mångfaldigats i strid mot författarlagen eller eljest utan författarens tillstånd i fall, som avses i 24 § under 3).

I fråga om de subjektiva betingelserna för straffskyldighet innefatta det remitterade förslagens stadganden i 24, 26 och 27 §§ i likhet med sakkunnigförslaget ändring av den gällande lagen dels formellt och dels materiellt.

Den formella ändringen består däri, att i de fall, då lagen nu icke uppställer några subjektiva förutsättningar, förslaget upptager den uttryckliga betingel-

sen, att förseelsen skall hava skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Ändringen, såvitt den berör 24 §, motiveras av de sakkunniga med att det syntes önskvärt, att lydelsen av denna paragraf utesluter varje tvivel om att även oaktsamhet faller inom straffbudets tillämpningsområde. Tvekan härom skulle särskilt gjort sig gällande, då fråga varit om ansvar för innehavare av restauranger eller andra offentliga lokaler, där skyddad musik utförts. Såvitt för lagrådet är bekant, har aldrig oklarhet rått därom, att den, som själv utfört ett musikstycke, kan dömas för intrång i tonsättares rätt, oavsett att han saknat vetskap om styckets egenskap av att vara skyddat; det anses hava ålegat honom att före utförandet skaffa sig kännedom om huruvida verket var skyddat eller ej. Detta tyder på att den tvekan, som uppstått om ansvarsskyldighet för den, vilken låtit hos honom anställda personer utföra musik utan behörigt tillstånd, i själva verket icke hänför sig till frågan, om ansvar skall inträda även för oaktsamhet, utan till frågan, om och i vilken utsträckning den, för vilkens räkning musiken utförts, har att svara för därvid förekomna olagligheter, eller med andra ord huruvida härvidlag tillsynsplikt åligger honom och hur långt denna sträcker sig. I ett den 30 maj 1930 avdömt mål, däri yrkats ansvar å en restauranginnehavare för det å restaurangen utförts musik i strid mot lagen och däri han invänt, att han icke borde anses ansvarig för vad de utövande musikerna låtit komma sig till last, har högsta domstolen enhälligt i motsats till hovrätten förklarad den tilltalade ansvarig för den skedda kränkningen av tonsättares rätt, därvid såsom motivering anförts, att utförandet skett i samband med den av den tilltalade drivna rörelsen genom ett av honom anställt musikkapell och att sådana omständigheter icke förekommit, på grund av vilka han det oakttat kunde undgå att därför hållas ansvarig. Härmed synes vara klart uttryckt, att tillsynsplikt i förevarande hänseende åligger restauranginnehavare och att efter omständigheterna i det särskilda fallet är att bedöma, om denna plikt skall anses åsidosatt. Det kan naturligtvis sättas i fråga, om billigtvis en dylik tillsynsplikt bör vara en innehavare av restaurang eller annat sådant etablissemang ålagd. Vad i förevarande lagstiftningsärende förekommit synes emellertid icke innefatta tillräckliga skäl att i princip frångå nuvarande lags ståndpunkt, sådan den tagit sig uttryck i nyss omförmälda utslag. Och att i lag närmare reglera, hur långt tillsynsplikten sträcker sig, torde näppeligen låta sig göra. Då lagrådet icke finner den föreslagna ändringen bidra till att skapa större klarhet i nu omhandlade fråga och man genom densamma skulle bryta med det system, som hittills tillämpats i förevarande och andra lagar på det immateriella rättsskyddets område, vadan osäkerhet kunde tänkas uppkomma, hur liknande straffbestämmelser, exempelvis i lagen om rätt till fotografiska bilder, skola vara att tolka, hemställas, att orden »uppsåtligen eller av oaktsamhet» i nu behandlade tre paragrafer måtte uteslutas.

Den ovan åsyftade materiella ändringen består i ersättandet i 24 § av uttrycket »honom veterligen» med orden »enligt vad han vet eller bort veta» samt motsvarande förändring i 26 §. Ändringen har betydelse särskilt för frågan om bokhandlares ansvar för saluförande av exemplar av verk, som obehörigen mångfaldigats. Den nuvarande lagens fordran på vetskap medför, att i regel

en författare eller förläggare, som vill anhängiggöra talan mot bokhandlare för förseelse mot lagen, måste därförinnan lämna denne meddelande om sin rätt och att denna kränkts genom det obehöriga mångfaldigandet. Fortsätter i dylikt fall bokhandlaren med försäljningen av verket, får han anses därefter handla med vetskap om det olagliga mångfaldigandet. På motsvarande sätt torde termen »veterligen» i patentlagen tolkas. Mot det föreslagna uttrycket »bort veta», vars införande icke särskilt motiverats, kan anmärkas, att innebörden av det samma i det sammanhang, vari det här förekommer, icke är fullt klar. Om därmed avses att pålägga bokhandlaren skyldighet att undersöka, huruvida utgivare eller förläggare av ett utav honom saluhållet verk erhållit vederbörligt tillstånd till verkets mångfaldigande, synes stadgandet gå för långt. Är detta icke meningen, lär skillnaden i innebörd mellan den föreslagna bestämmelsen och den nuvarande praktiskt taget bliva särdeles obetydlig. Med hänsyn härtill och då den nya bestämmelsen skulle komma i en enligt lagrådets mening mindre lämplig motsättning till bestämmelserna i patent-, varumärkes- och mönsterskyddslagarna samt i 8 § av lagen om rätt till fotografiska bilder, hemställer lagrådet, att i nu förevarande delar gällande lags bestämmelser bibehållas.

27 a §.

Justitierådet *Tiselius*:

Beträffande skadestånd stadgades i 1877 års lag angående äganderätt till skrift enligt lagens slutliga lydelse, att eftertryckare skulle hava till målsäganden förbrutit upplagan och att han skulle ersätta målsäganden värdet av de exemplar därav, som ej finnes i behåll, beräknat efter boklåspriset för exemplar av den senast utgivna rättmätiga upplagan, samt att den, som olagligen uppförde eller föredroge dramatiskt, musikaliskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete, skulle i skadestånd utgiva bruttointäkten vid arbetets framförande. Kunde dessa grunder för beräkning av skada icke följas, skulle skadeståndet bestämmas efter annan grund, som prövades skälig. Lägsta belopp, vartill skadestånd finge sättas, skulle i ty fall vara tjugufem kronor.

I den nu gällande lagen om rätt till litterära och musikaliska verk upptogs icke några dylika bestämmelser, huvudsakligen av det skäl, att man fann det samma vara ägnade att oskäligt gynna målsäganden på den felandes bekostnad samt ansåg, att frågan borde regleras i enlighet med de allmänna skadeståndsbestämmelserna. Man inskränkte sig till att fastställa, att skadeståndsplikt föreläge.

Förevarande paragraf i förslaget, vilken grundar sig på 1929 års sakkunnigbetänkande, går återigen anmärkningsvärt långt i tillgodoseende av målsägandens intresse. Till stöd härför har åberopats den i en del främmande länder inom den allmänna civilrätten eller särskilt i fråga om auktorsrätten lagfästa principen om skyldighet att utgiva obehörig vinst. Den omständigheten, att vår rätt icke allmänt erkänner nämnda princip, bör väl, såsom de sakkunniga påpekat, icke i och för sig utgöra hinder att på ifrågavarande rättsområde genomföra densamma, och detta gäller desto mera som på senaste tid inom rättskipningen förmärkts en tendens att tillämpa den i fall, då ett för rättskänslan

fullt tillfredsställande resultat icke eljest kan nås. Men det vill synas, att de nu föreslagna reglerna om utgivande av vinst näppeligen äro påkallade av den materiella rättvisans krav och att de i allt fall kunna leda längre än som överensstämmer med nämnda princip.

I det uti paragrafens första stycke avsedda fallet, att den, som utfört den rättsstridiga gärningen, därvid handlat uppsåtligen eller av oaktsamhet, bör han uppenbarligen vara pliktig att ersätta målsäganden icke blott för all ekonomisk förlust utan ock för lidande och annat förfång. Men förslaget kumulerar denna skadeståndsplikt med skyldighet för den felande att utgiva vad han genom handlingen vunnit, om och i den mån detta överstiger skadeståndet. För fall av eftertryck och annat rättsstridigt mångfaldigande torde dock straffet jämte skadeståndet och den i 25 § stadgade påföljden kunna anses utgöra en tillräcklig reaktion mot rättskränkningen. Vad angår övriga i första stycket avsedda fall synes stadgandets innebörd icke vara fullt klar. Skall exempelvis en världsberömd sångare, som av oaktsamhet utan tillstånd utfört en skyddad komposition, till kompositören utgiva hela sin nettovinst? Och blir i fråga om en av ett bolag med stora kostnader framställd film — därest det kan anses, att dess auktor rättsstridigt begagnat sig av idén i en roman samt att ond tro eller oaktsamhet ligger bolaget till last — romanens författare berättigad att avfordra bolaget dess nettovinst? Detta kan näppeligen vara meningen, utan stadgandet måste väl tolkas så restriktivt, att vid vinstens beräkning avdrag skall göras för vad som icke kan anses hava härflutit just ur det rättsstridiga i handlingen, en regel som det dock i rättstillämpningen uppenbarligen skulle bli vanligt att genomföra utan godtycklighet. I allmänhet torde bäst överensstämma med rättvisa och billighet, att målsäganden får — jämte ersättning för den skada, som han möjligen i annat hänseende lidit — vad han skäligen må anses hava kunnat fordra vid en överlåtelse av auktorsrätten i denna del. Men detta avviker knappast från vad som skulle tillerkännas honom i skadeståndsväg med den fria prövning, som våra domstolar numera tillämpa vid bestämmande av skadeersättningsars belopp. Vid sådant förhållande torde det i första stycket intagna stadgandet om utgivande av vinst icke vara påkallat. Och bestämmelsen om ett minimum för skadeståndet av tjugufem kronor läser med hänsyn till domstolarnas nyssberörda fria prövning vara obehöfvig och snarast ägnad att förrycka uppskattningen.

Även mot det i andra stycket givna stadgandet — enligt vilket den, som väl begått en mot lagen objektivt stridande handling men icke haft rättsstridigt uppsåt eller ens visat oaktsamhet och därför enligt vanliga skadestandsregler ej är ersättningsskyldig, likväl skall utgiva det, som han genom handlingen vunnit — kan invändas, att det med en extensiv tolkning skulle leda till obereknliga och stundom orimliga resultat. Så vore exempelvis händelsen om, efter det vid framställandet av en film någon författares eller kompositörs rätt blivit träd för nära, denne ägde avfordra alla biografägare, som framförde filmen, deras nettovinst å föreställningarna, även om de saknat varje anledning eller möjlighet att undersöka auktorsfrågan. Med en restriktiv tolkning torde återigen stadgandet erhålla så ringa praktisk betydelse och bli så vanskligt

i tillämpningen, att det knappast kan vara påkallat att göra detta avsteg från de inom vår rätt härskande grundsatserna.

Jag hemställer därför, att i den förevarande paragrafen endast upptages stadgandet om skyldighet för den, som gjort sig förfallen till ansvar enligt 24, 26 eller 27 §, att gälda ersättning för förlust, lidande eller annat förfång, som tillskyndats målsäganden genom den brottsliga gärningen. Därest det likväl anses lämpligt att för det i andra stycket avsedda fallet meddela en bestämmelse om utgivande av vinst, bör denna bestämmelse erhålla en snävare avfattning, måhända sålunda, att den endast avser vinst, som gjorts på målsägandens bekostnad.

Justitierådet *Appelberg*:

Vid bedömande av det väsentligen nya i de här föreslagna bestämmelserna är det i själva verket två skilda frågor, till vilka man har att taga ståndpunkt, nämligen *dels* huruvida anledning föreligger att ålägga den, som genom brottsligt förfarande kränkt en författares rätt, att till målsäganden utgiva, utöver fulla ersättningen för den skada han lidit, vad den brottslige kan hava ytterligare vunnit genom sitt förfarande, en fråga alltså om skäligheten av att stadga dylik särskild påföljd av brottet, och *dels* huruvida, i fall den, som kränkt en författares rätt, på grund av bristande subjektiva förutsättningar icke kan förpliktas att enligt vanliga skadestandsregler ersätta dennes skada, det dock skall kunna åläggas den förre att utgiva vinst, som handlingen för honom medfört.

Den förra av dessa frågor behandlas i första stycket av paragrafen. Såsom själva skadestandsregeln här avfattats, ger den otvivelaktigt den kränkte författaren ersättning för all tänkbar skada, som han genom brottet kan hava lidit, och med den fria prövning i fråga om skadestands belopp, som de svenska domstolarna numera tillämpa, torde ej behöva befaras, att icke full gottgörelse kommer att tilläggas författaren. Förpliktas den brottslige att utöver vad sålunda tillkommer målsäganden utgiva ytterligare belopp, gör denne alltså en vinst. Det kan givetvis sättas i fråga, om det icke, när den brottslige av sitt förfarande skördat vinst, vilken överstiger vad som kan anses vara fullt skadestånd, är mera tillbörligt, att den överskjutande vinsten går till den kränkte än att den stannar hos den brottslige. Härvid kan emellertid framhållas, att om vinsten av det brottsliga förfarandet överstiger vad enligt riktig beräkning måste anses vara den kränktes skada, detta vanligen torde bero på omständigheter, som hänföra sig till den felandes personliga förutsättningar. Såsom exempel kan anföras, att en berömd sångare på en konsert, som lämnat stor behållning, framfört sånger, till vilkas utförande han av oaktsamhet underlåtit begära tonsättarens tillstånd. Hade i förväg avtal träffats om utföranderätten, skulle säkerligen den summa kompositören kunnat betinga sig här för icke hava uppgått till något betydande belopp. Enligt förslaget skulle däremot kompositören i följd av sångarens oaktsamhet äga utfå hela nettovinsten av konserten, naturligtvis under förutsättning att endast denne kompositörs sånger utförts. Om vid en konsert även andra musikstycken kommit till utförande eller om vid utarbetande av ett filuverk man använt en roman-

författares uppslag utan att härtill förskaffa sig tillstånd, uppstå särskilda svårigheter att bedöma vad som skall anses vara vinsten av det obehöriga förfarandet. I det föregående har jag utgått från att med vinst avses hela den behållning, som för den felande uppkommit vid det olagliga återgivandet av det ifrågavarande verket eller det olagliga mångfaldigandet. Att tolka stadgandet så, att man vid beräkning av vinst har att frånsä vad av behållningen kan anses hava vunnits till följd av den felandes eget arbete eller särskilda förmåga, synes mig näppeligen möjligt, när med denna tolkning man i huvudsak icke torde komma längre än med tillämpning av skadeståndsregeln. Mot den i förslaget upptagna regeln kan vidare anmärkas, att den icke ger möjlighet att taga hänsyn till den större eller mindre grad av skuld, som ligger den felande till last; även i fall av en i viss mån ursäktlig oaktsamhet måste vinsten i sin helhet utdömas. Vad nu anförts visar enligt min mening, att en kategorisk regel om att uppkommen vinst skall vara förbruten skulle i många, kanske de flesta fall drabba allt för strängt och även skulle medföra avsevärda svårigheter vid tillämpningen. Måhända vore det riktiga att giva domstolen frihet att, när genom kränkning av författares rätt uppstått vinst, som överstiger den skada författaren lidit, förplikta den felande att till författaren utgiva skälig andel av denna vinst. Att i vår rätt införes en regel av denna innebörd, anser jag mig dock icke böra nu föreslå. På grund av det sagda hemställer jag, att andra punkten i förevarande stycke må uteslutas. Ej heller synes vara skäl att upptaga den i tredje punkten, efter förebild av 1877 års lag i ämnet, föreslagna bestämmelsen om ett minsta skadeståndsbelopp av tjugufem kronor; den vägledning, som denna bestämmelse ansetts kunna lämna, lär knappast vara av någon betydelse.

Vad angår den i paragrafens andra stycke intagna regeln må erinras, att grundsatsen om utgivande av obehörig vinst i vår rätt finns upptagen endast för vissa skarpt begränsade fall och i synnerligen modifierad form (förmyndarskapslagen 5 kap. 9 §, sjölagen 158 § och växellagen 93 §) samt att försök, som i övrigt gjorts att få denna grundsats införd, icke lett till resultat. Man frågar sig då, huruvida inom förevarande rättsområde särskilt behov föreligger av en regel i detta avseende. Härutinnan må framhållas, att, under det exempelvis enligt dansk rätt skadeståndsanspråk kan göras gällande endast när grov oaktsamhet föreligger, enligt svensk rätt vållande av vilken grad som helst kan föranleda skadeståndsplikt. När fråga är om handlingar, som objektivt sett hava karaktären av olovligt mångfaldigande eller återgivande av ett verk, torde därför något större utrymme för tillämpning av den ifrågavarande regeln knappast finnas. Det må dock antagas, att fall kunna förekomma, i vilka användningen av en regel av ungefärligen den innebörd som den i tyska civillagen upptagna allmänna bestämmelsen om »ungerechtfertigte Bereicherung» skulle kunna medföra materiellt tillfredsställande resultat. I fråga om handlingar, som innefatta spridande av olagligen mångfaldigade skrifter, skulle måhända en regel i ämnet få vidsträcktare tillämpning, då de subjektiva betingelserna för skadeståndsskyldighet här mera ofta torde saknas. Men för dessa fall ställer det sig i hög grad tveksamt, om fog föreligger att tillgripa en regel om utgivande av intjänad vinst. Mot

det föreslagna stadgandet kan i allt fall anmärkas, att det går för långt, då det under alla omständigheter föreskriver utgivande av hela vinsten. Enligt min mening bör det, när en rättskränkning icke förorsakats av uppsåt eller vållande, under inga omständigheter ifrågakomma att utdöma vinst i vidare mån än den motsvaras av förmögenhetsskada å den andra sidan. Huru i övrigt en blivande regel i ämnet närmare bör utformas, kan även vara föremål för delade meningar. Med hänsyn till vad nu anförts finner jag, att innan frågan upptages till slutligt avgörande, den bör underkastas förnyat övervägande; och då, såsom redan antytts, något större behov av den ifrågavarande regelns införande näppeligen torde föreligga, synes mig frågan härom böra tills vidare anstå.

Justitierådet *Stenberg* och regeringsrådet *Söderwall*:

I fråga om första stycket av denna paragraf instämma vi med justitierådet *Appelberg*.

Vad angår andra stycket är det onekligen icke tillfredsställande, att om den, som gjort intrång i författarrätt, av subjektiva skäl icke kan förpliktats att gälda skadestånd, den kränkte författaren skall bliva utan all gottgörelse. Det är rimligt, att om handlingen tillfört den, som företagit densamma, behållen vinst, denne icke får bliva i okvald besittning därav, men det vore enligt vår mening att gå för långt, om han förpliktades att utgiva sin vinst oberoende av huruvida och i vilken mån skada tillskyndats den kränkte. Endast såvitt vinst å ena sidan motsvaras av skada å den andra, synes vinsten böra överföras till den, som lidit skadan. I detta hänseende hemställa vi således om ändring i andra stycket av 27 a §.

27 b §.

Lagrådet:

Om ett dramatiskt eller dramatiskt-musikaliskt verk olovligen uppförts å platser inom olika jurisdiktionsområden, är det onekligen för författare, som i anledning härav vill föra talan om ansvar och skadestånd, en betydande olägenhet, att enligt gällande regler om forum i brottmål rättegång måste anställas vid flera domstolar, ehuru förfarandet är att anse såsom ett fortsatt brott. Att en speciell forumbestämmelse för sådana fall meddelas, anser lagrådet därför önskvärt. I detta hänseende innehåller det remitterade förslaget i likhet med de sakkunnigas förslag ett stadgande, att talan om ansvar eller skadestånd för olovligt uppförande av verk av nämnda slag må anhängiggöras vid Stockholms rådstuvurätt, även om brottet blivit begånget inom annan allmän underrätts domvärjo. Föredragande departementschefen har emellertid ansett det kunna ifrågasättas, huruvida det ej snarare borde föreskrivas, att då brott, varom här är fråga, blivit begånget inom olika underrätters domvärjo, talan må anhängiggöras vid vilken som helst av dessa domstolar. Lagrådet finner för sin del ett sådant stadgande vara att föredraga. Det avviker mindre från grundsatsen, att brottmål upptages vid domstolen i den ort, där brottet blivit begånget, och innefattar en modifikation av denna regel utav samma art som den, vilken kommit till stånd genom lagen den 22 februari 1924

angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål. Genom ett dylikt stadgande beredes också författaren i fall av fortsatt brott enahanda lättnad som genom den föreslagna bestämmelsen. Mot denna senare är i allt fall att anmärka, att enligt dess ordalydelse Stockholms rådstuvurätt skulle bliva behörig domstol, även om brottet föröfvats inom endast *en* annan underrätts område. Att för dylikt fall medgiva avvikelse från vanliga regler är ej påkallat, utan torde ett stadgande om Stockholms rådstuvurätt såsom fakultativt forum böra innehålla, att talan om ansvar och skadestånd för brott, som ovan sagts, må, där det blivit begånget inom flera allmänna underrätters domvärjo, i sin helhet anhängiggöras vid nämnda domstol.

28 §.

Lagrådet:

Under det att för närvarande brott mot författarlagen må åtalas allenast av målsägande, föreslås nu, att allmän åklagare skall hava att åtala sådant brott, där det av målsäganden anmäles till beivran. Denna ändring i gällande rätt har motiverats med att ifrågavarande brott ägde det allmänna intresse, att åtal ej borde ankomma uteslutande på den, vilkens rätt blivit kränkt.

Det är visserligen ur kulturell synpunkt av vikt, att det straffskydd, varmed man vill omgärda författarens befogenheter, icke blir illusoriskt därigenom, att författare, som utsatts för intrång i sin rätt, till följd av svårigheter — måhända av ekonomisk art — som för honom kunna uppstå vid anställande av talan inför domstol, måste avstå från beivrande av rättskränkningen. Att märka är emellertid, att den viktigaste av de befogenheter, som ingå i författarrätten, eller rättigheten att mångfaldiga verket, merendels av författaren överlåtits å en förläggare och att anledning torde saknas att bereda denne den hjälp, som ligger i möjligheten att få talan utförd genom åtalsmyndighetens försorg. Lika litet torde det vara påkallat att lämna dylikt bistånd åt de starka sammanslutningar, som bildats av tonsättare för tillvaratagande av medlemmarnas rätt. Ur angivna synpunkt lärer därför något större behov icke föreligga att genomföra den föreslagna ändringen beträffande åtalsrätten, och ej heller i annat hänseende torde kunna anföras skäl för att i vårt land, där i fråga om åklagarens åtalsplikt opportunitetsprincipen icke gäller, vidtages en sådan ändring med avseende å brott, vilka i så hög grad som de ifrågavarande äro av privat natur. Inom andra områden av den immateriella äganderätten tillämpas också såsom regel, att endast den enskilde, som kränkts i sin rätt, äger föra ansvarstalan. Lagrådet föranledes således hemställa, att någon ändring i 28 § icke vidtages.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 (nr 382) om rätt till verk av bildande konst.

4 och 8 a §§.

Lagrådet:

I 4 § av den gällande konstverkslagen uppställs en presumtion beträffande upphovsmannaskapet till ett konstverk; det stadgas, att såsom upphovs-

man skall, där ej annat visas, den anses, vilkens namn eller signatur är anbragt å konstverket. Någon uttrycklig regel, huruvida annan än upphovsmannen äger att å konstverk eller efterbildning därav anbringa hans namn eller signatur, gives ej i lagen. Härutinnan innehåller första stycket av den nu föreslagna 8 a § vissa bestämmelser, i vilka dock ej talas om anbringande av konstnärens namn utan endast om anbringande av hans signatur, varmed enligt motiven förstås hans karakteristiska namnteckning eller det konstnärsmärke han plägar anbringa å sina konstskapelser. Lagen skulle således fortfarande lämna oreglerad frågan, huruvida ett konstverk må av annan än konstnären själv förseas med hans namn utan att hans karakteristiska namnteckning därvid efterbildas. Med den föreslagna lydelsen torde lagrummet komma att tolkas så, att ett dylikt förfarande är utan vidare tillåtet. Huruvida sådan frihet bör medgivas, är för lagrådet vanskligt att bedöma. Måhända är det ej av väsentlig betydelse, att ett anbringande av namn, som ej kan hänföras till signatur, förbehålles konstnären. Det synes dock lagrådet, som om 4 § och 8 a § — den senare jämväl såvitt angår det i dess andra stycke upptagna stadgandet — borde bringas till överensstämmelse med varandra så, att båda hava avseende å antingen såväl namnet som signaturen eller ock endast signaturen. Avfattningen av ansvarsbestämmelsen i 19 § bör givetvis rättas efter stadgandet i 8 a §.

10 §.

Lagrådet:

Enligt de sakkunnigas motiv skulle stadgandet i paragrafens tredje stycke i sin nuvarande lydelse vara att tolka så, att varje annan än konstnären själv skulle med hans eller hans rättsinnehavares samtycke vara berättigad att efterbilda beställd porträttbild utan tillstånd av beställaren. För undvikande av ett sådant resultat föreslås viss ändring i nämnda stycke. Berörda tolkning kan dock näppeligen vara riktig. Från huvudregeln i första stycket, enligt vilken den konstnären tillkommande reproduktionsrätten ej innefattas i överlåtelse av själva konstverket, göres i tredje stycket det undantag att, då fråga är om porträttbild utförd efter beställning, den konstnären tillkommande rätten att efterbilda verket icke får av honom utövas utan tillstånd av beställaren. Uppenbart är, att den, vilken från konstnären härleder sin rätt, evad det är någon, som succederat i hela dennes rätt, eller någon, som för särskilt fall fått tillstånd från konstnären, icke kan äga bättre rätt än denne. I enlighet härmed innehåller också tredje stycket i sin nuvarande lydelse, att ej heller konstnärens rättsinnehavare må efterbilda beställd porträttbild utan tillstånd av beställaren. Då den föreslagna ändringen alltså synes överflödig, hemställer lagrådet, att ifrågakvarande stycke bibehålles oförändrat.

Lagrådet:

Den i det remitterade förslaget innefattade ändringen beträffande 9 § första stycket synes böra medföra, att 12 § underkastas enahanda ändring som den lagrådet föreslagit i fråga om författarlagens 19 §.

15—20 §§.

Lagrådet:

Bestämmelsen under 1) i 15 § har blivit allt för allmänt avfattad, i det att därunder enligt ordalydelsen ingår jämväl det fall, att efterbildning skett i strid mot 10 § tredje stycket, för vilket fall straffbestämmelse meddelas i 18 §. Avfattningen av förstnämnda bestämmelse bör därför jämkas så, att densamma kommer att avse allenast efterbildning i strid mot stadgandena om konstnärs utslutande rätt.

I anslutning till anmärkningar, som framställts beträffande 24 och 25 §§ i förslaget till ändring av författarlagen, hemställes beträffande konstverkslagen, dels att bestämmelsen i 15 § under 3) utvidgas att omfatta även det fall, att någon håller till salu, sprider eller offentligen utställer hit införd efterbildning av konstverk, och dels att bestämmelsen i 16 § jämkas så, att den blir tillämplig jämväl när konstverk efterbildats utan konstnärens tillstånd i fall, som avses i 15 § under 3).

Vid behandlingen av förslaget till ändringar i författarlagen har lagrådet hemställt om utslutande ur 24, 26 och 27 §§ av uttrycken » uppsåtliga eller av oaktsamhet » samt » bort veta ». Motsvarande ändringar torde böra vidtagas i konstverkslagens 15 samt 17—20 §§.

Lagrådets vid 8 a § framställda erinran berör jämväl 19 §.

20 a §.

Lagrådets ledamöter hänvisade var för sig till sina yttranden vid 27 a § i förslaget till lag om ändring av författarlagen och gjorde beträffande förevarande paragraf enahanda hemställanden som i fråga om förstnämnda paragraf.

21 §.

Lagrådet:

I överensstämmelse med det framlagda förslaget om ändring av 28 § författarlagen föreslås här beträffande brott mot konstverkslagen, att — fränsett brott mot 19 §, vilka skola höra under allmänt åtal — förbrytelser mot lagen skola kunna på målsägandens angivelse åtalas av allmän åklagare. Ehuru förhållandena i förevarande hänseende ej äro fullt likartade vid sistnämnda brott och vid förbrytelser mot författarlagen, anser lagrådet dock ej skäl att i fråga om åtalsrätten behandla dessa båda brottskategorier olika, varför lagrådet i anslutning till sitt uttalande vid 28 § författarlagen avstyrker annan ändring av förevarande paragraf än den, som avser brott mot konstverkslagens 19 §.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 12 december 1930.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde, anför:

»I statsråd den 2 maj 1930 bestämde Kungl. Maj:t på föredragning av min företrädare i ämbetet, dåvarande statsrådet Bissmark, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk* och *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst*. Lagrådets utlåtande avgavs den 12 juni 1930.

Förevarande lagstiftning avser i första hand att bringa den svenska författarlagen till överensstämmelse med Bernkonventionen enligt dess i Rom år 1928 beslutade lydelse. Härutinnan må särskilt framhållas konventionens nya bestämmelser om lånerätten periodiska skrifter emellan (art. 9), om auktors bestämmanderätt i fråga om radioutsändning av hans verk (art. 11 bis) samt om auktors rätt att få gälla såsom upphovsman till verket m. m. (art. 6 bis). I övrigt innefatta lagförslagen vissa ändringar, som påkallats av teknikens utveckling på kinematografiens m. fl. områden. Härjämte har till laglig reglering upptagits ett par ämnen, som under de senare åren varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet, nämligen frågan om författares rätt till gottgörelse, då hans verk offentligen uppläses, och frågan om signering av konstverk. I avseende å förlagsförhållandet hava meddelats vissa tolkningsregler, som synts vara av värde till förebyggande av rättstvister. Förslagen innefatta ock ändringar i vissa hänseenden i fråga om ansvar och skadestånd m. m.

Lagrådet har i det stora hela godkänt förslagen men dock framställt erinringar på åtskilliga punkter. Även jag ansluter mig i huvudsak till den föreslagna lagstiftningen. Vid sådant förhållande och då de delar därav, som inom lagrådet lämnats utan anmärkning, ej heller från min sida giva anledning till

erinran, lär jag i det följande kunna inskränka mig till att endast behandla i lagrådets utlåtande berörda frågor.»

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför departementschefen vidare:

Förslaget
till lag an-
gående änd-
ring av för-
fattarlagen.

»Såsom lagrådet yttrat skiljer sig 1 § i det remitterade förslaget till lag an-
gående ändring i vissa delar av lagen om rätt till litterära och musikaliska verk
från den gällande lagen därutinnan, att bland de uppräknade föremålen för
auktorsrätt icke medtagits kinematografiska verk. Den sålunda föreslagna
ändringen, vilken icke närmare berördes av min företrädare i ämbetet vid remis-
sen till lagrådet, motiverades i det till grund för förslaget liggande betänkan-
det därmed, att vad som genom kinematografi framfördes till beskådande
(stumfilm, bildfilm) — i den mån det icke fölle inom området för dagshän-
delser och dylikt, som ej kunde giva upphov till auktorsrätt — vore att hän-
föra till den grupp av verk, som i förevarande paragraf betecknades såsom mi-
miska och som i lagens 2 § förklarades vara skyddade mot offentligt uppfö-
rande, samt att spørsmålet om auktors rätt att förfoga över ett litterärt eller
musikaliskt verks framförande medelst ljudfilm borde, i likhet med övriga
spørsmål om auktors bestämmanderätt i fråga om hans verks offentliggörande,
erhålla sin reglering i 2 §. Lagrådet har — jämte det lagrådet erinrat,
att det rent språkligt syntes vara ganska främmande för den allmänna upp-
fattningen att betrakta bildfilmen såsom ett mimiskt verk — funnit den änd-
rade konstruktionen jämväl sakligt sett lämna rum för invändningar. Där-
vid har lagrådet framhållit, att en väsentlig plats i filmdramat ofta upptoges av
händelser och scenerier, som helt saknade mimisk karaktär, samt att även här-
utinnan meddelades föreskrifter i det 'filmmanuskript' eller 'scenario', vars för-
fattare i regel syntes vara att anse såsom filmdramats auktor. Enligt lagrå-
dets mening kunde det näppeligen vara riktigt att med avseende å dessa, för
dramats idé måhända ytterst betydelsefulla delar fränkänna verket skydd en-
ligt författarlagen. En författarrätt till bildfilmen såsom sådan borde därför
erkännas, och då ljudfilmen, praktiskt taget, väl städse innefattade en bild-
film, borde detsamma gälla om ljudfilmen. På grund härav och då det under i
övrigt anförda förhållanden icke syntes påkallat att med avvikelse från den
ståndpunkt, som intoges av Bernkonventionen (art. 14 under 2), ur lagens upp-
räkning av föremålen för författarrätt utesluta kinematografiska verk, har
lagrådet hemställt, att 1 § måtte lämnas oförändrad. Då lagrådets uttalande
giver anledning till tvekan, huruvida med den utformning, remissförslaget er-
hållit, skydd beredes åt de i filmdramat ingående delar, som sakna mimisk ka-
raktär, samt Bernkonventionen och, i likhet med denna, nyare lagar på området
(Finland 1927 och Norge 1930) upptaga de kinematografiska verken som en
särskild grupp skyddade verk, är jag beredd tillstyrka lagrådets hemställan,
att 1 § i lagen lämnas oförändrad.

Ett bibehållande av 1 § i dess nuvarande lydelse medför viss jämkning i
2 § i vad den avser framförande medelst kinematografi. Det har ej synts
nödigt att i paragrafen uttryckligen utsäga, att under kinematografi inbegripes
'liknande förfarande'.

I detta sammanhang torde jag få nämna, att aktiebolaget svensk filmindustri i en den 17 november 1930 till justitiedepartementet ingiven skrift bland annat berört den av lagrådet under 1 § behandlade frågan, huruvida ett av författare eller kompositör lämnat medgivande att filmatisera hans verk bör anses innefatta en överlåtelse av hans rätt med avseende å den blivande filmens framförande. Bolaget har, i likhet med vad som skett i dess yttrande över de sakkunnigas förslag, gjort gällande, att då filmatiseringsrätten förvärvats utslutande i syfte att offentligen framföra musiken i filmen, det icke kunde vara riktigt att särskild avgift skulle betalas för framförandet. Ansåges emellertid ersättning böra utgå, borde ett så kallat tvångslicenssystem införas. Enligt vad jag inhämtat och funnit jämväl bekräftat av bolagets egen framställning torde det vara allmän praxis på detta område, att medan de utländska filmföretagen i regel förvärva rätt allenast till filmatisering av musiken och icke till dess utförande, tonsättarna genom sina sammanslutningar erhålla ersättning för musikens utförande å de skilda biograferna av dessas innehavare. Att vårt lands lagstiftning skulle uppställa regler stridande mot en dylik internationell praxis läser knappast kunna ifrågakomma. Ej heller synes ett tvångslicenssystem böra förordas. Vid sådant förhållande finner jag bolagets framställning icke böra föranleda någon åtgärd.

Lagrådets förslag vid 10 § punkten 2), att utgiven skrift bör få fritt offentligen föredragas annorledes än genom uppläsning — med andra ord i främsta rummet att utgiven dikt, som blivit tonsatt, skall såsom hittills få föredragas genom sång med allenast tonsättarens tillstånd — läser böra vinna beaktande. I fråga om punkten 4) har lagrådet funnit grundsatsen i 2 § om författares utslutande rätt att genom radio utsända sitt verk böra, utöver vad som skett i remissförslaget, inskränkas i så måtto, att återgivande genom radio av ett verks offentliga uppläsande eller utförande städse bleve fritt, då verkets utsändande inginge i återgivande av en fortlöpande dagshändelse. I anledning härav har föreningen svenska tonsättare i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift — under framhållande bland annat att radioutsändning vore en merkantil angelägenhet — hemställt, att grundsatsen i fråga måtte i möjligaste mån lämnas orubbad. Enligt min mening torde de inskränkningar i auktorsskyddet, som remissförslaget på denna punkt innehåller, lika väl som den ytterligare inskränkning, lagrådet föreslår, kunna vidtagas utan att auktors berättigade intressen därigenom kunna anses åsidosatta. Jag tillstyrker alltså bifall till vad lagrådet föreslagit. I punkten 4) torde vidare, i viss anslutning till ändringen i punkten 2), ett verks föredragande annorledes än genom uppläsning lämpligen böra likställas med dess uppläsande.

Under 10 § har en av lagrådets ledamöter ansett det kunna ifrågasättas, huruvida remissförslagets ståndpunkt, att textförfattarens tillstånd erfordras för sådant offentligt återgivande av en såsom text för sång använd skrift, som sker vid sångens framförande genom kinematografi eller dess utsändande i radio, stode i god överensstämmelse med undantagsstadgandet i punkten 2) och med den grund, på vilken bestämmelsen under 2) i 11 § vilade. Till det gjorda uttalandet har aktiebolaget svensk filmindustri anslutit sig. Vad sålunda ifrå-

gasatts har icke synts mig innefatta tillräcklig anledning att frångå remissförslaget härutinnan.

I 16 § andra stycket av det remitterade förslaget har med föranledande av art. 6 bis i den reviderade Bernkonventionen upptagits ett stadgande av innehåll, att en författare, som å annan överlätit rätt till ett verk, skall äga påfordra att hans namn tillkännagives vid verkets mångfaldigande eller offentliga framförande. Lagrådet har ansett stadgandet böra gälla endast då fråga är om mångfaldigande av ett verk samt såsom skäl därför framhållit, att stadgandets tillämpning i andra fall skulle kunna vålla besvär och giva möjlighet till trakasserier utan att lända auktor till avsevärd nytta. I detta yttrande har aktiebolaget svensk filmindustri instämt. Föreningen svenska tonsättare åter har inlagt en bestämd gensaga mot detsamma och därjämte hemställt om föreskrift, att jämväl det utförda verkets namn skall tillkännagivas, där så påfordras. Då jag i likhet med lagrådet är benägen tro, att värdet av en bestämmelse av detta innehåll i fråga om annat än mångfaldigande i realiteten är för auktor skäligen ringa, men dess tillämpning i praktiken onekligen kan komma att bereda ej alldeles obetydliga svårigheter, lärer anledning föreligga att inskränka stadgandets tillämplighetsområde på sätt lagrådet föreslagit. Något hinder häremot av hänsyn till konventionen torde, såsom ock av lagrådet framhållits, ej möta.

Den av lagrådet förordade redaktionella omformuleringen av 17 a § synes böra vidtagas.

Andra stycket i 18 § av 1919 års lag innehåller i sin andra punkt, att om, då uteslutande rätt att uppföra, utföra eller föredraga ett verk till någon överlåtits, denne under fem på varandra följande år ej begagnat sig därav, överlåtaren är oförhindrad att lämna tillstånd till verkets återgivande även åt andra. Detta stadgande har avsetts skola utan saklig ändring upptagas i remissförslaget. Lagrådet har anmärkt, att, medan i gällande lag stadgandet i andra stycket andra punkten, sammanställt med 2 § andra stycket, vore tillämpligt även å kinematografiskt verk, motsvarande bestämmelse i remissförslaget erhållit sådan avfattning, att densamma kommit att icke omfatta framförande medelst kinematografi. För min del är jag ej beredd tillstyrka, att förevarande bestämmelse i 18 § får avseende å dylikt framförande. Såvitt frångår av förarbetena till gällande lag synes ej heller lagrummet i fråga hava avsetts skola få sådan omfattning. Underlåtenhet att genom lagstiftning reglerande ingripa på detta område har ock sin naturliga förklaring i de speciella förhållanden, som råda med avseende å filmverksamheten. För övrigt skulle helt visst stadgandet i den mån det vore att tillämpa å filmverken vara utan större praktisk betydelse. Jag finner sålunda icke tillrädligt att frångå remissförslaget i denna del.

Under 18 a § har lagrådet framhållit, att paragrafens bestämmelser att vid överlåtelse av auktorsrättsliga befogenheter i vissa fall författare av text ägde företräda tonsättare eller tvärtom tonsättare ägde företräda textförfattare borde utsträckas att gälla vid överlåtelse av rätt att medelst kinematografi offentligen framföra ett verk. Föreningen svenska tonsättare har i sin skrift

hemställt, att lagrådets uttalande ej måtte föranleda någon åtgärd. Till stöd härför har styrelsen anført, att, medan i fråga om opera, operett, taldrama med scenmusik eller vokala verk med musik, gammal praxis utkristalliserat klara linjer angående de fall, när ett verk skulle anses såsom musikaliskt verk, vartill hörde text, eller såsom dramatiskt verk, vartill hörde musik, det däremot saknades en sådan praxis, då det gällde stumfilm eller ljudfilm. Då därtill komme, att mer än nittio procent av alla i Sverige visade filmer vore av utländska författare och av utländskt fabrikat och att musiken dessutom vanligtvis vore sammanplockad från alla världens länder, låge, enligt föreningens förmanande, omöjligheten för tonsättarna att göra krav gällande mot filmförfattarna och vice versa i sakens natur. Enligt min mening läser föreningen hava något överskattat vådan av det utav lagrådet föreslagna tilläggsstadgandet. Detta skulle nämligen knappast, såsom föreningen synes hava antagit, leda till att regeln, att den ene auktor äger företräda den andre, bleve tillämplig, då det gällde framförande genom kinematografi av filmverk i allmänhet, utan allenast då fråga vore om framförande på sagda sätt av exempelvis operor eller dramatiska verk med därför speciellt komponerad musik. Å andra sidan torde däremot något behov av ett lagstadgande i den av lagrådet angivna riktningen näppeligen föreligga, då verk av nyssnämnda art sällan lära framföras i ljudfilm. Vid sådant förhållande och då med hänsyn ej minst till filmverksamhetens internationella natur en alldeles särskild varsamhet läser böra iakttagas vid uppställandet av lagregler, som beröra denna verksamhet, har jag funnit försiktigheten bjuda, att icke föreslå någon ändring i remissförslaget härutinnan. Däremot torde i överensstämmelse med vad lagrådet föreslagit sista punkten i första stycket av denna paragraf kunna utgå.

Remissförslaget innefattade icke någon ändring beträffande 19 §. Lagrådet har hemställt, att enahanda förtydligande, som skett i 15 § i fråga om den krets successorer, till vilka författarrätten kan övergå, måtte till förebyggande av missförstånd vidtagas i 19 § med avseende å dem, som böra komma i åtnjutande av utmättningsfrihet. Mot vad lagrådet sålunda hemställt har jag intet att erinra.

Lagrrådet har under 24—27 §§ framhållit, att medan i 24 § under 2) såsom förutsättning för ansvar å den, som saluhåller eller sprider exemplar av ett verk, angivits, att exemplaret 'blivit framställt i strid mot denna lag', motsvarande uttryck i fråga om stadgandet under 3) om straff för exemplars införande i riket icke syntes fullt adekvat för det fall, att exemplaret framstälts i ett land, till vilket Sverige icke stode i konventionsförhållande, och därför ersatts av uttrycket 'sådant exemplar av ett verk, som framstälts utan författarens tillstånd i fall, då sådant tillstånd skulle hava erfordrats för verkets mångfaldigande här i riket'. Med utgångspunkt från denna terminologi har bestämmelsen under 3) syntes lagrådet böra omfatta även det fall, att någon håller till salu eller sprider till riket infört exemplar, som där sägs. Denna lagrådets hemställan synes mig böra följas. Härav påkallas viss jämkning jämväl i 25 §.

I överensstämmelse med vad de sakkunniga föreslagit har i remissförslagens

24, 26 och 27 §§ uttryckligen utsagts, att jämväl oaktsamhet föranleder ansvar. Härmed har icke avsetts någon saklig ändring i gällande rätt. Tillägget har, såvitt det berör 24 §, av de sakkunniga motiverats därmed, att erfarenheten givit vid handen, att den nuvarande lydelsen icke med erforderlig tydlighet utmärkte, att även oaktsamhet fölle inom straffbudets tillämplighetsområde, därvid särskilt pekats på svårigheterna att utkräva ansvar av restauranginnehavare, som låter hos honom anställda personer utföra skyddad musik utan tonsättarens tillstånd. Lagrådet har härutinnan framhållit, dels att den tvekan, som uppstått om en restauranginnehavares ansvarsskyldighet i angivna hänseende, i själva verket icke hänförde sig till frågan, om ansvar skulle inträda även för oaktsamhet, utan till frågan, om och i vilken utsträckning den, för vilkens räkning musiken utförts, hade att svara för därvid uppkomna olagligheter, dels att sistnämnda spörsmål i ett efter remissens avlåtande av Kungl. Maj:t avdömt mål (N. J. A. 1930 s. 432) lösts i den riktningen, att restauranginnehavare förklarats ansvarig för det å restaurangen utförts musik i strid mot lagen. Vid nu angivna förhållande och då enligt lagrådets mening den föreslagna ändringen icke skulle bidra till att skapa ökad klarhet, men man genom densamma skulle bryta med det system, som hittills tillämpats i förevarande och andra lagar på det immateriella rättskyddets område, har lagrådet hemställt om tilläggets uteslutande. Då enligt min mening det spörsmål, som närmast föranlett ändringsförslaget, genom det av lagrådet återropade Kungl. Maj:ts utslag vunnit en tillfredsställande lösning, finner jag mig böra biträda lagrådets hemställan.

I anledning av lagrådets erinringar mot den i remissförslagets 24 § vidtagna ändring, varigenom uttrycket 'honom veterligen' ersatts med orden 'enligt vad han vet eller bort veta', samt motsvarande förändring av 26 § vill jag tillstyrka återgång härutinnan till gällande lag.

Vid remissen till lagrådet uttalade min företrädare i ämbetet, att han hyst en viss tvekan om lämpligheten av de i 27 a § upptagna för vår rätt i allmänhet främmande stadgandena angående utgivande av obehörig vinst. Lagrådets samtliga ledamöter hava nu — delvis med olika motivering — hemställt om uteslutande av den i paragrafens första stycke andra punkten i detta avseende givna regeln av innebörd, att den, som genom brottsligt förfarande kränkt en författares rätt, skall vara skyldig att till målsäganden utgiva, utöver full ersättning för den lidna skadan, vad den brottslige ytterligare kan hava vunnit genom sitt förfarande. Även jag delar framkomna betänkligheter mot den återgivna lagregeln. Väl kan det sägas, att, om än den brottslige ej berett sig vinsten på den skadelidandes bekostnad, han dock skördat den genom utnyttjande av en annans skapande verksamhet. Och det kan då mången gång synas mera tillbörligt, att vinsten tillkommer den kränkte än den som tillfogat kränkningen. Men å andra sidan kan, på sätt inom lagrådet framhållits, ett stadgande av förslaget innehåll under vissa förhållanden komma att drabba den felande allt för hårt och jämväl medföra ej obetydliga svårigheter i tillämpningen. På grund härav och då något mera kännbart behov av ett stadgande sådant som det återgivna knappast kan sägas hava framträtt, synes mig försiktigast att stadgandet uteslutes.

Med nu berörda stadgande står i visst samband bestämmelsen i tredje punkten om ett minsta skadeståndsbelopp av tjugufem kronor. Jämväl denna bestämmelse har lagrådet funnit böra utgå. Föreningen svenska tonsättare har däremot — under framhållande att ett fastslående av ett minimibelopp för skadestånd skulle komma att få utomordentlig praktisk betydelse såsom rättesnöre för domstolarnas skadevärdering — hemställt om stadgandets bibehållande. Såsom de sakkunniga erinrat, förekom redan i 1877 års lag ett stadgande om minimiersättning. Lägsta skadeståndsbelopp var från början bestämt till femtio kronor. Detta belopp sänktes år 1897 till tjugufem kronor. I nu gällande lag uteslöts stadgandet utan annan motivering än att något visst minimum för skadeståndets belopp icke ansetts böra fastställas. Uppenbarligen böra föreliggande vägande skäl för att stadgandet åter skall införas i lagstiftningen, helst vissa principiella erinringar kunna riktas mot detsamma. Emellertid torde det här måhända mera än på något annat område vara förenat med stora svårigheter att visa, om och i vad mån skada uppkommit, något som i sin ordning lätteligen kan leda till att det åsyftade rättsskyddet blir mer eller mindre illusoriskt. Vid sådant förhållande och då såväl författar- som tonsättarkretsar lära fästa stor vikt vid stadgandets förnyade upptagande i lagen, har jag låtit mina betänkligheter falla och funnit mig kunna biträda remissförslaget, dock synes mig beloppet böra nedsättas till femton kronor.

Den i 27 a § sista stycket givna regeln, att den, som kränkt en författares rätt men på grund av bristande subjektiva förutsättningar icke kan förpliktas ersätta skadan, skall till den skadelidande utgiva vinst, som handlingen medfört, har likaledes mött gensaga inom lagrådet. Två ledamöter hava avstyrkt varje upptagande i lagstiftningen av en regel, liknande den föreslagna. Därvid har en av ledamöterna uttalat, att därest det likväl ansåges lämpligt att meddela en bestämmelse om utgivande av vinst, denna bestämmelse borde erhålla en snävare avfattning, måhända sålunda, att den avsåge endast vinst, som gjorts på målsägandens bekostnad. Den andre ledamoten har framhållit, att det under inga omständigheter borde ifrågakomma att här utdöma vinst i vidare mån än som motsvarades av förmögenhetsskada å den andra sidan, men att, då det kunde vara föremål för delade meningar huru en blivande regel i ämnet borde utformas och frågan före dess slutliga avgörande borde underkastas förnyat övervägande samt slutligen något större behov av regeln näppeligen syntes föreliggande, lösningen av spörsmålet borde tills vidare anstå. Till vad dessa båda ledamöter anförut har aktiebolaget svensk filmindustri anslutit sig. Lagrådets båda övriga ledamöter hava ställt sig på en annan, mindre avvisande ståndpunkt. De hava funnit det icke tillfredsställande, att om den, som gjort intrång i författarrätt, av subjektiva skäl icke kunde förpliktas att gälda skadestånd, den kränkte författaren skulle bliva utan all gottgörelse. Det vore enligt deras mening rimligt, att om den, som företagit handlingen, därigenom tillförts behållen vinst, denne icke finge bliva i okvald besittning därav, men det vore att gå för långt, om han förpliktades att utgiva sin vinst oberoende av huruvida och i vilken mån skada tillskyndats den kränkte. Endast såvitt vinst å ena sidan motsvarades av skada å den andra, syntes vinsten böra överföras till den som

lidit skadan. I detta hänseende hemställde dessa ledamöter således om ändring i andra stycket av 27 a §. Med den ståndpunkt jag nyss intagit till det i första stycket upptagna stadgandet om obehörig vinst kan jag icke tillstyrka, att nu förevarande stadgande bibehålles oförändrat. Däremot anser jag några större betänkligheter knappast kunna resas mot en bestämmelse av det utav sistnämnda båda ledamöter av lagrådet förordade innehållet. En sådan bestämmelse synes mig lämpligen kunna utformas så, att där någon företagit handling, som avses i 24 § eller 26 § första stycket, eller ej fullgjort skyldighet, som avses i 26 § andra stycket eller 27 §, och härav uppkommit vinst för honom, han, ändå att ansvar icke kan ådömas honom, skall vara pliktig att intill vinstens belopp utgiva ersättning för målsäganden tillskyndat förfång.

27 b § andra stycket remissförslaget innehåller i likhet med de sakkunnigas förslag ett stadgande, att talan om ansvar eller skadestånd för olovligt uppförande av dramatiskt eller dramatiskt-musikaliskt verk må anhängiggöras vid Stockholms rådhusrätt, även om brottet blivit begånget inom annan allmän underrätts domvärjo. Vid remissen till lagrådet uttalade min företrädare i ämbetet, att han ansett det kunna ifrågasättas, huruvida det ej snarare borde föreskrivas, att då brott, varom här är fråga, blivit begånget inom olika underrätters domvärjo, talan skulle få anhängiggöras vid vilken som helst av dessa domstolar. Lagrådet har på anförda skäl funnit ett sådant stadgande vara att föredraga, en uppfattning som även jag delar.

Förslaget till ändring i 28 §, enligt vilket brott mot förevarande lag i fråga om åtalsrätten skulle behandlas såsom angivelsebrott, har lagrådet avstyrkt och därvid framhållit bland annat, att det merendels syntes bliva förläggare och de starka sammanslutningar, som bildats av tonsättare för tillvaratagande av medlemmarnas rätt, som komme att beredas hjälp genom den föreslagna ändringen, samt att det icke vore påkallat att lämna dessa dylikt bistånd. Här emot har föreningen svenska tonsättare gjort gällande, att det ur kulturell synpunkt vore av vikt, att straffskyddet för författares befogenheter ej bleve illusoriskt, samt att det borde ligga lagstiftaren varmt om hjärtat att giva vederbörande sammanslutningar allt det stöd, de kunde behöva i deras strävan att motverka, att lagen bleve allenast en död bokstav. Enligt min mening lära visserligen fall kunna tänkas förekomma, då det allmännas intresse att ett brott mot denna lags föreskrifter beivras är så starkt, att åtal ej borde ankomma utslutande på den enskilde. Men med hänsyn till vad lagrådet anført finner jag dock övervägande skäl tala för bibehållande av gällande lags ståndpunkt i ämnet.

Förslaget till lag angående ändring av konstverkslagen.

Under 4 och 8 a §§ förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen om rätt till verk av bildande konst har lagrådet anmärkt att, medan den i 4 § första stycket upptagna bestämmelsen om presumtion för upphovsmannaskap till ett konstverk gäller såväl då konstnärens namn som då hans signatur är anbragt å verket, de i 8 a § givna stadgandena hava avseende allenast å signatur, samt uttalat, att de båda paragraferna syntes böra bringas i överensstämmelse med varandra på det sätt, att båda finge avseende antingen å såväl

namnet som signaturen eller ock å endast signaturen. Mig synes, att 8 a § bör bibehållas vid sin i förslaget angivna lydelse. Endast i fråga om signering, det vill säga anbringande å ett konstverk av en konstnärs karakteristiska namnteckning eller det konstnärsmärke, han plägar anbringa å sina konstskapelser, lärer anledning föreligga att ur de synpunkter, som ligga till grund för den föreslagna regeln, giva bestämmelser i lagen. Däremot torde — även om de båda paragraferna knappast synas stå i något egentligt sammanhang med varandra — skäl förefinnas att biträda lagrådets alternativa förslag om sådan ändring av stadgandet i 4 § första stycket, att presumptionen om upphovsmannaskap kommer att gälla endast då konstnärs signatur återfinnes å verket. Stadgandet i fråga, som saknade motsvarighet i 1897 års konstverkslag, lärer hava införts i 1919 års lag för vinnande av formell överensstämmelse med Bernkonventionen. I dess art. 15 första punkten stadgas nämligen, att för att uphovsmän till verk, som skyddas genom konventionen, skola, till dess motsatsen bevisas, såsom sådana anses och följaktligen äga att vid de särskilda unionsländernas domstolar föra talan mot dem, som olovligen återgivit nämnda verk, det är till fyllest, att deras namn på sedvanligt sätt angivits å verket. Då anbringande av signatur lärer vara det sätt, på vilket en uphovsmans namn plägar angivas å ett konstverk, torde alltså konventionen ej lägga hinder i vägen för ändringen i 4 §. Ej heller ur andra synpunkter lära betänkligheter behöva möta mot en dylik ändring. Snarare synes det ligga närmast till hands, att presumptionen skall få gälla endast då konstnärs namnteckning eller eljest karakteristiska konstnärsmärke återfinnes å verket. Jag tillstyrker därför, att 4 § ändras på nu angivet sätt.

Vad lagrådet hemställt under 10 § torde böra iakttagas.

Under hänvisning till mitt yttrande vid 19 § författarlagen tillstyrker jag, att beträffande 12 § vidtages den av lagrådet förordade ändringen.

I sitt yttrande i fråga om 15—20 §§ har lagrådet — förutom att hemställa gjorts om en mindre jämkning beträffande 15 § första punkten, vilken torde böra vidtagas — hänvisat till vad lagrådet anfört vid 24—27 §§ författarlagen och hemställt, att beträffande dessa lagrum förordade ändringar måtte vidtagas även i fråga om nu förevarande paragrafer. Jämväl jag anser mig här kunna inskränka mig till att återropa vad jag anfört vid behandlingen av författarlagens motsvarande paragrafer och jag tillstyrker — med hänvisning härtill — lagrådets ändringsförslag. I följd härav lärer 20 § lämpligen böra bibehållas vid sin lydelse enligt gällande lag.

Vad angår 20 a § hava lagrådets ledamöter var för sig hänvisat till sina yttranden vid 27 a § författarlagen och gjort enahanda hemställanden som i fråga om den paragrafen. Då vad jag anfört vid motsvarande lagrum i författarlagen torde äga giltighet även här, kan jag inskränka mig till att förorda, att 20 a § gives motsvarande lydelse, som den jag föreslagit i fråga om 27 a § författarlagen.

Slutligen har lagrådet i fråga om åtalsregeln i 21 § avstyrkt annan ändring än den, att brott mot 19 § skola höra under allmänt åtal. Såsom lagrådet yttrat äro väl förhållandena i förevarande hänseende icke fullt likartade vid för-

seelser mot konstverkslagen och mot författarlagen. Emellertid anser jag lika med lagrådet skäl ej föreligga att i fråga om åtalsrätten behandla dessa båda brottskategorier olika, varför jag i anslutning till vad jag anfört vid 28 § författarlagen finner mig böra förorda även lagrådets ändringsförslag beträffande 21 §.

I enlighet med vad jag sålunda anfört har jag låtit omarbeta lagförslagen, därvid tillika vidtagits vissa smärre redaktionella jämkningar.»

Föredraganden uppläser härefter förslagen i erforderliga delar samt hemställer, att desamma måtte genom proposition föreläggas 1931 års riksdag till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till nästkommande års riksdag skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Nils Falk.